

UNIVERZITA PARDUBICE
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav veřejné správy a práva

**PROBLEMATIKA VOLBY VHODNÉHO SYSTÉMU VÝBĚRU
POPLATKŮ ZA ODVOZ TUHÉHO KOMUNÁLNÍHO ODPADU**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

AUTOR PRÁCE: Bc. Romana Pichová
VEDOUCÍ PRÁCE: Ing. Robert Baťa

2006

UNIVERSITY OF PARDUBICE
Faculty of Economics and Administration
Institute of Public Administration and Law

**THE PROBLEMS OF SELECTION A SUITABLE SYSTEM OF
COLLECTION CHARGES PAID FOR SOLID MUNICIPAL WASTE**

THESIS

AUTHOR: Bc. Romana Pichová
SUPERVISOR: Ing. Robert Baťa

2006

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb. , autorský zákon, zejména skutečnosti, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o využití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s presenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

Pardubice 26. 5. 2006

Romana Pichová

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří mi během zpracování této diplomové práce vyšli vstříc a především děkuji Ing. Robertu Bařovi za jeho cenné rady a připomínky a pracovním a pracovníkům Obecního úřadu v Bezděkově nad Metují, Městského úřadu v Hronově, Městského úřadu v Polici nad Metují, Obecního úřadu ve Velkém Poříčí a Obecního úřadu ve Žďáře nad Metují za jejich ochotu a spolupráci při získávání potřebných informací.

Souhrn

Tato studie se zabývá systémy výběru poplatků za tuhý komunální odpad.

Teoretická část je zaměřena na problematiku odpadů včetně státní politiky životního prostředí, změn po vstupu do Evropské unie, produkce odpadů a nakládání s nimi, to vše s důrazem na tuhý komunální odpad. Podrobně jsou analyzovány tři systémy poplatků za tuhý komunální odpad. Není opomenuta ani problematika poplatků za tuhý komunální odpad v jiných státech.

Praktická část se zabývá konkrétními podmínkami a systémy výběru poplatků za tuhý komunální odpad ve vybraných obcích. Systémy jsou srovnávány a je zjišťováno, jak ovlivňují náklady a příjmy odpadového hospodářství obcí, množství vybraného odpadu apod.

V závěru práce jsou výše zmíněné problémy zobecněny a je uvedeno jejich možné řešení.

Summary

This study deals with the questions of systems of collection charges paid for solid municipal waste.

The theoretical part of the study is focused on waste problem as a whole including state policy of the environment, changes after entering the European union, production and handling wastes emphatically on solid municipal waste. Three systems charges paid for solid municipal waste are analysed in detail. The problems of charges paid for solid municipal waste in other countries is mentioned too.

The practical part deals with the concrete conditions and systems of collection charges paid for solid municipal waste in select municipalities. The systems are compared and it is found out how they influence costs and incomes of municipalities, quantity of collected waste etc.

In the conclusion of this study the above problems are generalized and their possible solutions are dealt.

OBSAH

OBSAH	8
SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ	10
1 ÚVOD	12
2 PROBLEMATIKA TUHÉHO KOMUNÁLNÍHO ODPADU OBECNĚ	16
2.1 Rozdělení odpadů.....	16
2.2 Právní úprava nakládání s odpady v ČR.....	18
2.3 Státní politika životního prostředí a odpadové hospodářství.....	19
2.4 Oblast odpadového hospodářství po vstupu do Evropské Unie	21
2.5 Produkce odpadů	22
2.5.1 Produkce komunálních odpadů	23
2.5.1.1 Prognóza produkce tuhých komunálních odpadů.....	25
2.5.2 Komunální obalové odpady	26
2.6 Nakládání s odpady	27
2.6.1 Nakládání s komunálním odpadem.....	28
2.6.1.1 Třídění komunálních obalových odpadů	29
3 VÝVOJ POPLATKŮ ZA ODVOZ TUHÉHO KOMUNÁLNÍHO ODPADU	32
3.1 Historie úhrad za komunální odpad	32
3.1.1 Místní poplatek podle § 10b zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích...	34
3.1.2 Poplatek za komunální odpad podle zákona č. 275/2002 Sb.	37
3.1.3 Smluvní forma úhrady.....	39
3.2 Ekonomika systémů hospodaření s odpady v obcích	41
3.2.1 Celkové náklady na odpadové hospodářství obce	41
3.2.2 Nakládání se směsným komunálním odpadem	43
3.2.3 Tříděný sběr využitelných odpadů	44
3.2.4 Příjmové složky odpadového hospodářství v obecních rozpočtech.....	44
3.3 Porovnání úlohy komunálních poplatků v odpadovém hospodářství s jinými státy 46	
3.3.1 Vývoj komunálních systémů v Německu	47
3.3.1.1 Problémy při zavádění podobných systémů v České republice.....	49
3.3.2 Omezování vzniku komunálních odpadů v Belgii	50
3.3.3 Ekonomické pobídky v Itálii.....	51

3.4	Metody užitě pro zpracování dat z vybraných obcí.....	53
4	SYSTÉMY VÝBĚRU POPLATKŮ ZA ODVOZ TUHÉHO KOMUNÁLNÍHO ODPADU VE VYBRANÝCH OBCÍCH	55
4.1	Obecné údaje	55
4.2	Současný stav nakládání s tuhými komunálními odpady	57
4.3	Příjmy a výdaje v systému nakládání s tuhým komunálním odpadem.....	60
4.3.1	Místní poplatek v oblasti nakládání s odpady	61
4.3.2	Poplatek za komunální odpad	64
5	ZHODNOCENÍ SYSTÉMŮ VÝBĚRU POPLATKŮ ZA ODVOZ TUHÉHO KOMUNÁLNÍHO ODPADU	68
5.1	Celkové náklady na odpadové hospodářství obce	68
5.1.1	Náklady na směsný komunální odpad.....	69
5.1.2	Náklady na tříděný sběr využitelných odpadů	71
5.1.3	Další náklady.....	72
5.2	Příjmové složky odpadového hospodářství v obecních rozpočtech.....	73
5.3	Množství komunálního odpadu	76
5.3.1	Množství směsného komunálního odpadu	77
5.3.2	Množství využitelného tříděného odpadu	78
5.3.2.1	Množství vytříděného skla.....	79
6	ZÁVĚR.....	81
	SEZNAM LITERATURY	85
	PŘÍLOHY	88

SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ

tab. 1 Stav a cíle odpadového hospodářství v indikátorech odpadového hospodářství v jednotlivých Státních politikách životního prostředí.....	20
tab. 2 Produkce odpadů podle vybraných OKEČ v letech 2000-2004 (v tis. t).....	22
tab. 3 Produkce odpadů podle vybraných oddílů OKEČ v roce 2004 (v tis. t)	23
tab. 4 Produkce komunálních odpadů a vybraných komodit komunálních odpadů v tunách	24
tab. 5 Produkce komunálního a živnostenského odpadu v letech 2002-2004 (v t)	25
tab. 6 Prognóza produkce (tuhých) komunálních odpadů do roku 2010	26
tab. 7 Měrná množství využitelných složek v komunálním odpadu (DO a ŽO)*	26
tab. 8 Podíl obalových odpadů v komunálním odpadu z jednotlivých komodit.....	27
tab. 9 Porovnání nakládání s odpady v letech 1995, 2001 a 2003	27
tab. 10 Nakládání s komunálními odpady v letech 2003 a 2004	28
tab. 11 Statistika systému Eko-kom.....	31
tab. 12 Místní poplatky za provoz systému nakládání s komunálními odpady	35
tab. 13 Způsoby plateb občanů v obcích České republiky v roce 2003.....	45
tab. 14 Počet obyvatel a hustota zalidnění v Bezděkově nad Metují.....	55
tab. 15 Počet obyvatel a hustota zalidnění v Hronově.....	56
tab. 16 Počet obyvatel a hustota zalidnění v Polici nad Metují	56
tab. 17 Počet obyvatel a hustota zalidnění ve Velkém Poříčí.....	56
tab. 18 Počet obyvatel a hustota zalidnění ve Žďáře nad Metují.....	57
tab. 19 Seznam společností svázejících komunální odpad v roce 2005 – 1. část	58
tab. 20 Seznam společností svázejících komunální odpad v roce 2005 – 2. část	59
tab. 21 Příjmy a výdaje v odpadovém hospodářství v letech 2000 až 2005 ve Žďáře nad Metují	61
tab. 22 Vývoj sazby místního poplatku (v Kč) za nakládání s komunálním odpadem.....	63
tab. 23 Ceny za sběr, svoz a odstranění komunálního odpadu v Kč/rok (bez DPH) v Hronově v letech 2003 – 2006.....	65
tab. 24 Ceny za sběr, svoz a odstranění komunálního odpadu v Kč/rok (s DPH) ve Velkém Poříčí v letech 2003 – 2006	66
tab. 25 Množství prodaných známek (v ks/rok) ve Velkém Poříčí v letech 2004 a 2005 ...	66
tab. 26 Celkové náklady obcí (v tis. Kč) na odpadové hospodářství v letech 2003 až 2005	68
tab. 27 Náklady obcí (v tis. Kč) na odstraňování směsného komunálního odpadu v letech 2003 až 2005.....	69
tab. 28 Náklady obcí (v tis. Kč) na tříděný sběr využitelných složek komunálního odpadu v letech 2003 až 2005	71
tab. 29 Náklady obcí (v tis. Kč) na svoz a odstranění objemného odpadu v letech 2004 a 2005	72
tab. 30 Celkové příjmy obcí (v tis. Kč) v odpadovém hospodářství v letech 2003 až 2005	74
tab. 31 Poměr příjmů k výdajům v jednotlivých obcích v letech 2004 a 2005	75
tab. 32 Celkové množství komunálního odpadu (v tunách) v jednotlivých obcích v letech 2003 až 2005.....	76
tab. 33 Množství směsného komunálního odpadu (v tunách) v jednotlivých obcích v letech 2003 až 2005.....	77
tab. 34 Množství využitelných složek (v tunách) v jednotlivých obcích v letech 2003 až 2005	78

tab. 35 Množství vytríděného skla (v tunách) a počet sběrných nádob v jednotlivých obcích v letech 2004 a 2005 79

obr. 1 Srovnání produkce komunálního odpadu na obyvatele za rok 2002.....	24
obr. 2 Porovnání způsobů nakládání s komunálním odpadem v roce 2004	29
obr. 3 Míra recyklace jednotlivých komodit v roce 2004.....	30
obr. 4 Porovnání množství recyklovaných obalových odpadů v letech 2003 a 2004.....	31
obr. 5 Poměr nákladových položek v obcích České republiky (průměr za rok 2003).....	41
obr. 6 Náklady na odpadové hospodářství obcí dle počtu obyvatel v roce 2002	43
obr. 7 Poměr mezi náklady a příjmy ve skupinách obcí podle velikosti v roce 2003	46
obr. 8 Vývoj produkce složek komunálního odpadu ve městě Detmold.....	49

1 **ÚVOD**

Odpady vznikají z každé lidské činnosti, obklopují a zahlcují nás téměř na každém kroku.

S rozvojem spotřebního průmyslu a zrychlujícím se životním tempem vzrůstá v našich domácnostech i spotřeba různých druhů zboží a potravin, přibývá obalů a předmětů na jedno použití, staré spotřebiče jsou nahrazovány novými, moderními apod. [16]

Chceme-li kupovat výrobky, které jsou co možná nejšetrnější k životnímu prostředí, musíme je nejprve rozpoznat. V mnoha zemích se proto začaly udělovat ekologické ochranné známky (ekoznačky), které takové výrobky označují. Známostou a uznávanou ekologickou značkou je např. v Německu Modrý anděl. Funguje již od roku 1978 a je první vlašťovkou v označování výrobků šetrných k životnímu prostředí. Následovaly ekologické ochranné známky v Kanadě (v roce 1988), v Japonsku (1989), v Rakousku a Dánsku na počátku 90. let.

Nyní existují v řadě zemí různé ekologické značky pro různé typy výrobků. V roce 2003 mělo více než 10 000 výrobků celoevropské či regionální ekologické značení.

Také v České republice vznikl systém značení výrobků šetrných k životnímu prostředí. Vláda přijala Státní program péče o životní prostředí pod názvem Národní program označování výrobků ochrannou známkou „Ekologicky šetrný výrobek“. Tento systém zabezpečuje Agentura pro ekologicky šetrné výrobky a Ministerstvo životního prostředí je garantem značky.

Propůjčením této známky dává stát spotřebiteli záruku, že vlastnosti takto označeného výrobku mají minimální nepříznivé vlivy na životní prostředí při zachování stejných nebo lepších užitných vlastností a zachování nebo zvýšení kvality a jakosti.

První ocenění výrobku ochrannou známkou „Ekologicky šetrný výrobek“ bylo předáno 7. června 1994. Do konce roku 1995 bylo propůjčeno 130 ochranných známek. Každá známka je propůjčena na dva roky, průběžně sledována a kontrolována. Výrobek, který má zájem o tuto ochrannou známku, je podroben testům šetrnosti k životnímu prostředí v rámci celého cyklu jeho existence, tj. od výběru surovin přes výrobu a užití až po recyklaci nebo zneškodnění odpadu.

Další důležitou značkou je „Produkt ekologického zemědělství“. Udělování této značky je taktéž garantováno státem. K výrobě takto označené potraviny bylo použito surovin a výrobních technologií splňujících přísné podmínky pokynu Ministerstva zemědělství pro ekologické zemědělství, tedy například použití plodin pěstovaných bez umělých hnojiv a pesticidů.

Na obalech výrobků se objevuje řada dalších značek a symbolů, které poskytují informace o výrobku samotném i o jeho obalu. Nejčastěji to bývají šipky s číslem (tyto značky popisují materiál, ze kterého je obal vyrobený), panáček s košem (značka upozorňující na to, že použitý obal se má odhodit do příslušné nádoby na odpad) a „Zelený bod“ (toto značení znamená, že za obal je zapláceno do systému Eko-kom, který zajišťuje sběr a využití obalových odpadů). [6]

Ekologické značení není důležité pouze pro soukromý sektor, ale hraje roli i ve velké části veřejných zakázek, kde ekologické vlastnosti výrobků mají svůj rozhodující význam. Cena, funkčnost a obsluha mají zásadní vliv na rozhodnutí k nákupu, nicméně přívlastek ekologický může být dalším důvodem, proč daný produkt koupit. Je třeba si uvědomit, že ekologický výrobek neznamená, že musí být nutně dražší. Ve skutečnosti ekologické výrobky často bývají levnější, zvláště když se uvažují náklady na jejich životní cyklus. [20]

Stanovením celkového negativního dopadu výrobku během celého jeho životního cyklu (výroba, spotřeba, použití, údržba, zneškodnění) na životní prostředí, resp. shromažďováním a hodnocením vstupů a výstupů materiálů a energie ve spojení s vlivy na životní prostředí během celého životního cyklu dle určitých postupů se zabývá LCA (Life Cycle Analysis). [27]

Přestože samotný návrh výrobku je z pohledu životního prostředí neškodný proces, závisí na něm většina ekologických vlastností daného výrobku. Přibližně o 80 % celkového dopadu výrobku na životní prostředí se rozhoduje v průběhu jeho návrhu. S náklady na životní cyklus výrobku je situace podobná. Ekologický návrh (eco-design) tak může napomoci předcházet negativním dopadům výrobků na životní prostředí. [20]

Možností, jak omezovat množství odpadu z našich domácností, se nabízí celá řada, např. rozšířením systémů vratných skleněných a plastových lahví. Díky vratné záloze má spotřebitel zájem tento systém využívat, finančně jsou v něm angažováni i výrobci nápojů.

Nápojové firmy tak jsou nuceny omezovat užití obalů na jedno použití, a to šetří peníze, suroviny i energii. [34]

Avšak nejlepší cestou ke snížení produkce odpadů je předcházení jejich vzniku. A to především postojem každého z nás při výběru nakupovaného zboží a způsobem jeho používání jako např. omezovat používání nadbytečných obalů, dávat přednost vratným obalům, pořizovat si výrobky s dlouhou životností, vybírat výrobky, které lze šetrně a bezpečně zneškodnit či neupotřebitelné věci nabídnout k využití jiným nebo je opravit. [16]

Zatím však domácnosti produkují stále větší množství odpadů, jejichž svoz a přepravu jsou povinni zajistit obecní a městské úřady. To samozřejmě stojí peníze, a tak přispívají i občané.

Podle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, mohou obce při vybírání úhrady za komunální odpad od fyzických osob zvolit mezi místním poplatkem, poplatkem za komunální odpad nebo smluvní formou. Téměř 80 % obcí České republiky (údaj z roku 2003) se rozhodlo, že nejefektivnějším a nejvhodnějším systémem vybírání poplatků za tuhý komunální odpad je místní poplatek. [2]

Cílem mé práce je analyzovat současné způsoby úhrad za komunální odpad a ověřit hypotézu, že systém místního poplatku je pro obce efektivnější než systém poplatku za komunální odpad.

Práce začíná obecným popisem problematiky odpadů s důrazem na tuhý komunální odpad. Zabývá se druhy odpadů, právní úpravou této oblasti, státní politikou životního prostředí, změnami po vstupu do Evropské unie, produkcí odpadů a nakládání s nimi.

Dále se zaměřuje na systémy poplatků za tuhý komunální odpad v České republice včetně historie úhrad za komunální odpad. A protože zpoplatnění občana za služby v odpadovém hospodářství je jednou ze součástí ekonomiky odpadového hospodářství obcí, věnuje se i tomuto tématu. Není opomenuta ani problematika poplatků za odpadové hospodářství v jiných státech.

V dalších dvou kapitolách práce jsou zkoumány systémy poplatků za komunální odpad v obcích z okolí autorčina bydliště a je uvedeno zhodnocení těchto systémů. Tato

část vychází z údajů z účetnictví obcí, z obecně závazných vyhlášek řešících tuto problematiku, z výkazů o komunálních odpadech, z hlášení o produkci a nakládání s odpady, z dotazníků společnosti Eko-kom o nakládání s komunálním odpadem v obci a z místního tisku.

2 **PROBLEMATIKA TUHÉHO KOMUNÁLNÍHO ODPADU OBECNĚ**

Podle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o odpadech) je odpad každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit a přísluší do některé ze skupin odpadů uvedených v příloze č. 1 k tomuto zákonu. [35]

2.1 **ROZDĚLENÍ ODPADŮ**

Vznikající odpady je možno podle oblasti vzniku označit jako:

- **odpady výrobní** – vznikají ve výrobní sféře (průmyslové, zemědělské, stavební),
- **odpady spotřební** – vznikají ve spotřební sféře a ve sféře služeb (služby, obchod, domácnosti, osobní spotřeba a veřejné objekty),
- **odpady z těžební činnosti** – vznikají při otevírání a provozu těžebních ložisek (odpady z geologického průzkumu, těžby, mechanické úpravy a zpracování nerostů) a nakládání s nimi je ošetřeno horním zákonem. [15]

Odpad je dále možno členit na **nevyužitelný** a **využitelný, látkový** a **energetický**, podle kvality na **organický** a **neorganický**, případně **spalitelný** a **nespalitelný**. [1, 24]

Protože se má práce týká komunálního odpadu, uvádím jeho složení:

- ~ **domovní odpad** – odpad z domácností a z činnosti spojené s úklidem obytných budov,
- ~ **objemný odpad** – takový domovní odpad a odpad podobný domovnímu odpadu, který vzhledem ke svým rozměrům nebo hmotnosti nelze shromažďovat ve sběrných nádobách o objemu do 1,1 m³,
- ~ **využitelné složky komunálního odpadu** – druhy komunálního odpadu získané odděleným sběrem nebo tříděním, které lze z technologického hlediska buď přímo,

nebo po úpravě využít (papír a lepenka, sklo, plasty, kovy, oděvy, textilní materiály, nádoby od sprejů, atd.),

- ~ **nebezpečné složky komunálního odpadu** – použité oleje a tuky, zbytky barev, rozpouštědla, lepidla a pryskyřice, zbytky kosmetických přípravků, léky, pesticidy, baterie a akumulátory, zářivky a ostatní odpad s obsahem rtuti, zařízení s obsahem fluorovodíků, televizory, atd.,
- ~ **uliční smetky** – *nečistota shromážděná čištěním veřejných prostranství a odpadky uložené do uličních a parkových odpadkových košů,*
- ~ **odpad ze zeleně** – *odpad biologického původu z údržby sadů, parků a lesoparků, sídlištní a uliční zeleně, travnatých hřišť ve vlastnictví nebo ve správě obce, ze zahrad fyzických osob a ze hřbitovů,*
- ~ **obalový odpad** – použité obaly, kterých se fyzické osoby zbavují s úmyslem je odložit,
- ~ **směsný odpad** – odpad, který zůstává po oddělení využitelných složek a nebezpečných složek komunálního odpadu,
- ~ **ostatní odpad z obce podobný domovnímu odpadu** – odpad vznikající v nebytových objektech ve vlastnictví nebo ve správě obce, nebo při činnosti právnických nebo fyzických osob, spojené se správou bytového fondu. [15]

Výše uvedené dělení odráží původní definici komunálního odpadu uvedenou v dnes již neplatném zákoně č. 125/1997 Sb. o odpadech. Podle dnes platného zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech je komunální odpad veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob, s výjimkou odpadů vznikajících u právnických osob nebo fyzických osob oprávněných k podnikání. Nová definice vyřazuje z komunálního odpadu poměrně velký objem odpadů, vznikajících při čištění veřejných komunikací a prostranství, údržbě veřejné zeleně a hřbitovů, pokud toto čištění a úpravu neprovádí fyzická osoba mimo svou podnikatelskou činnost (proto jsou dvě položky ve výše uvedeném výčtu psány kurzívou). [10]

2.2 PRÁVNÍ ÚPRAVA NAKLÁDÁNÍ S ODPADY V ČR

S účinností od 1. 1. 2002 vstoupil v platnost nový **zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech** a o změně některých dalších zákonů. Tento zákon byl novelizován několika dalšími zákony. Úplné znění zákona o odpadech bylo vydáno zákonem č. 106/2005 Sb., ve kterém jsou již transponovány Směrnice EU o vozidlech s ukončenou životností a o odpadních elektrických a elektronických zařízeních. S účinností od 1. 1. 2002 vstoupil v platnost rovněž nový **zákon č. 477/2001 Sb., o obalech** a změně některých zákonů v platném znění (zákon o obalech).

K praktickému uplatnění zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, nařízení vlády č. 197/2003 Sb. o Plánu odpadového hospodářství České republiky, a zákona č. 477/2001 Sb., o obalech a změně některých zákonů, vstoupily v platnost rovněž k 1. 1. 2002 prováděcí předpisy k těmto zákonům, kterými jsou:

- ~ vyhláška Ministerstva životního prostředí a Ministerstva zdravotnictví č. **381/2001** Sb., kterou se stanoví Katalog odpadů, Seznam nebezpečných odpadů a seznamy odpadů a států pro účely vývozu, dovozu a tranzitu odpadů a postup při udělování souhlasu k vývozu, dovozu a tranzitu odpadů (Katalog odpadů), ve znění vyhlášky č. 503/2004 Sb.,
- ~ vyhláška Ministerstva životního prostředí č. **382/2001** Sb., o podmínkách použití upravených kalů na zemědělské půdě, ve znění vyhlášky č. 504/2004 Sb.,
- ~ vyhláška Ministerstva životního prostředí č. **383/2001** Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, ve znění vyhlášky č. 41/2005 Sb.,
- ~ vyhláška Ministerstva životního prostředí č. **384/2001** Sb., o nakládání s PCB,
- ~ vyhláška Ministerstva životního prostředí č. **237/2002** Sb., o podrobnostech způsobu provedení zpětného odběru některých výrobků, ve znění vyhlášky č. 505/2004 Sb.
- ~ nařízení vlády č. **111/2002** Sb., kterým se stanoví výše zálohy pro vybrané druhy vratných zálohovaných obalů,
- ~ vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu č. **115/2002** Sb., o podrobnostech nakládání s obaly,
- ~ vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu č. **116/2002** Sb., o způsobu označování obalů,

~ s platností od 1. 1. 2005 nahradila vyhláška č. **641/2004** Sb. vyhlášku Ministerstva životního prostředí č. 117/2002 Sb., o rozsahu a způsobu vedení evidence obalů a ohlašování údajů z této evidence.

Nový zákon o odpadech č. 185/2001 Sb. ve znění pozdějších předpisů a zákon o obalech č. 477/2001 Sb. ve znění pozdějších předpisů jsou v plném souladu s právními předpisy ES v oblasti odpadového hospodářství.

Zákon o odpadech zavedl novou definici odpadu a některých základních pojmů. Zachovává pouze dvě kategorie odpadů, a to odpad nebezpečný a odpad ostatní. V oblasti skládkování odpadů zavádí obdobně jako v EU pouze tři skupiny skládek: skupina S – inertní odpad (S – IO), skupina S – ostatní odpad (S – OO) a skupina S – nebezpečný odpad (S – NO). [13, 12]

Pro řešení hlavních problémů životního prostředí, včetně odpadového hospodářství, formuluje Česká republika své **Státní politiky životního prostředí**.

2.3 STÁTNÍ POLITIKA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ

První strategická formulace cílů pro odpadové hospodářství byla obsažena v tzv. Duhovém programu, který byl zpracován Ministerstvem životního prostředí v 90. letech 20. století. Podrobněji se problematikou zabývaly Státní politiky životního prostředí z let 1995, 1999, 2001 a současná 2004 – 2010.

V následující tabulce 1 je uveden přehled stavů a cílů Státních politik životního prostředí České republiky za období 1995 – 2004.

tab. 1 Stav a cíle odpadového hospodářství v indikátorech odpadového hospodářství v jednotlivých Státních politikách životního prostředí

	SPŽP 1999		SPŽP 2001		SPŽP 2004 - 2010	
	ČR (1997)	Cíl (2005)	ČR (1999)	Cíl (2005)	ČR (2002)	Cíl (2005)
Produkce KO (kg/obyv./rok) z toho:	320	340	320	340	465	460
- recyklováno v %	1	25	25	30	10	15
- spalováno v %	3	5	8	10	14	17
- skládkováno v %	96	65	67	60	63	60
Množství recyklovaného papíru z celkově vzniklého množství v %	36	50	36	50	50	55
Množství recyklovaného skla z celkově vzniklého množství v %	27	60	30	60	32	40

Zdroj: Ministerstvo životního prostředí

Z tabulky vyplývá pro současné odpadové hospodářství několik závěrů:

- skládkujeme stále vysoký podíl komunálních odpadů
- snižování odpadů má malou progresi
- důraznější prosazování nástrojů k podpoře prevence vzniku odpadů na úrovni původců
- vyšší poplatky za skládkování jako nástroj k omezení množství odpadů ukládaných do životního prostředí
- potřeba synovat a rekultivovat staré skládky
- podíl odpadů odstraňovaných skládkováním se snižuje, neplatí to ale u komunálních odpadů.

Přes mnohé nedostatky dosáhla Česká republika v oblasti odpadového hospodářství i mnoha pokroků:

- Česká republika do Evropské Unie vstoupila jako stát, který své zákony upravující nakládání s odpady uvedl do souladu s požadovaným evropským právem (výjimkou je přechodné období pro směrnici 94/62/ES o obalech a obalových odpadech do roku 2012),
- nerespektování platných zákonů a kriminální chování v odpadovém hospodářství postihují paragrafy Trestního zákoníku,
- s vybranými odpady se přes hranice státu obchoduje dle pravidel Evropské Unie,

- posílení kompetence obcí v problematice komunálních odpadů, v 96 % obcí se třídí odpad a cíle stanovené pro odpady z obalů se daří úspěšně naplňovat,
- plány odpadového hospodářství na různých úrovních včetně stanovení jasných cílů a způsobů jejich plnění a hodnocení pomocí indikátorů odpadového hospodářství,
- ukládání odpadů na zajištěné skládky,
- zkvalitnění technologické úrovně zařízení k nakládání s odpady,
- v odpadovém hospodářství je implementován princip subsidiarity, veřejná správa plní v systému odpadového hospodářství kraje a obce významnou roli. [14]

2.4 OBLAST ODPADOVÉHO HOSPODÁŘSTVÍ PO VSTUPU DO EVROPSKÉ UNIE

V přístupovém období musela Česká republika zpracovat tzv. implementační plány na transpozici předpisů, ale také na jejich prosazení v praxi. Dá se tedy říct, že v oblasti nakládání s odpady je Česká republika ve vysoké shodě s předpisy Evropské Unie.

Několik členských států jde před Evropský soudní dvůr, protože neplní své závazky, např. zabezpečení skládek, nepřevzetí definice odpadu. U nás na rekultivaci starých technických nezabezpečených skládek vynakládá značné částky Státní fond životního prostředí České republiky. Například v roce 2002 bylo poskytnuto 54 podpor na rekultivace skládek, budování sběrných dvorů, kompostáren a zařízení na využití odpadů ve výši 650 mil. Kč.

Ochrana životního prostředí je v Evropské Unii založena **na principu vysoké úrovně ochrany životního prostředí**, tedy, že ekologické standardy Evropské Unie vycházejí z úrovně ochrany ekologicky vyspělých evropských států v této oblasti, jejichž vnitrostátní standardy jsou často východiskem pro zpracování komunitární úpravy. V oblasti nakládání s odpady může být příkladem to, že existující odpady je nutno přednostně využít a až na posledním místě přichází jejich odstranění (likvidace).

Pro oblast nakládání s odpady Česká republika využila možnosti **tzv. přechodného období**. Při procesu přistoupení bylo vyjednáno odložení plnění limitů pro celkové využití obalů a recyklaci plastových obalů. V případě směrnice o obalech 1994/62/ES bylo přechodné období vyjednáno do konce roku 2005. Také u novelizované směrnice

o obalech 2004/12/ES požádala Česká republika (stejně jako ostatní přístupující státy) o posun plnění kvót pro celkové využití a recyklaci pro komodity sklo, papír, plasty, kovy, dřevo tak, aby mohla plnit přísnější limity až v roce 2012 a nikoliv v požadovaném roce 2008. O posun Česká republika požádala i u limitů pro využití a recyklaci u elektrošrotu.

Česká republika také využívá možnosti, dané Směrnicí 1999/31, o skládkách odpadu, díky které může oddálit splnění cílů stanovených Směrnicí až o čtyři roky pro státy, které v roce 1995 skládaly více než 80 % komunálního odpadu. Pro Českou republiku tedy platí pro omezení skládkování biologicky rozložitelných komunálních odpadů do roku 2006 o 75 % rok 2010 s dalším výhledem omezování v letech 2013 a 2020. Naše republika také využije možnosti nejzazšího termínu (16. 7. 2009) pro úplné uvedení všech provozovaných či nových skládek do souladu s evropskou legislativou. [23]

Od témat obecného zaměření bude nyní pozornost přesunuta na konkrétní číselné údaje z oblasti produkce a nakládání s odpady s důrazem na komunální odpad.

2.5 PRODUKCE ODPADŮ

V roce 2004 činila celková produkce odpadů ve vybraných oddílech OKEČ 29,425 mil. tun, což představuje nárůst oproti roku 2003 o 1,025 mil. tun. Na produkci roku 2004 se nejvíce podílela odvětví průmyslových odpadů (8,7 mil. tun), odpady ze stavebnictví (8,3 mil. tun) a odpad z energetiky (4,6 mil. tun). Jedná se o třídění podle Odvětvové klasifikace ekonomických činností. [4]

Členění produkce z hlediska původu odpadů podle třídění OKEČ je uvedeno v tabulkách 2 a 3. [30, 4]

tab. 2 Produkce odpadů podle vybraných OKEČ v letech 2000-2004 (v tis. t)

Druh odpadu	2000	2001	2002	2003	2004
Odpad ze zemědělství (OKEČ 01-02)	11 818	10 403	1 370	1 221	1 244
Odpady z dolování a těžby (OKEČ 10-14)	2 678	2 361	608	670	708
Odpady z energetiky (OKEČ 40)	7 966	9 398	5 701	5 243	4 563
Odpad ze stavebnictví (OKEČ 45)	5 083	7 565	7 206	7 955	8 263
Komunální odpad	3 434	1 676	2 845	2 857	2 841

Zdroj: IREAS, ČSÚ

tab. 3 Produkce odpadů podle vybraných oddílů OKEČ v roce 2004 (v tis. t)

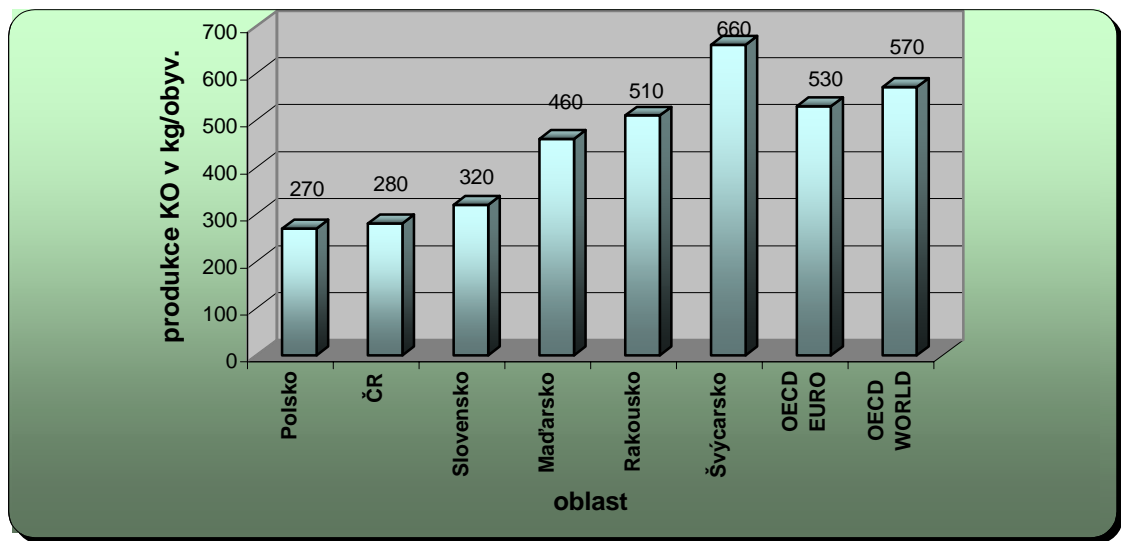
		Nebezpečný	Ostatní	Celkem N+O
odpad z podniků		1 424	25 160	26 584
z toho:	skupina OKEČ			
odpad ze zemědělství a lesnictví	01 - 02	7	1 237	1 244
odpad z dolování a těžby	10 14	22	686	708
průmyslový odpad	15 - 37	796	7 955	8 751
odpad z energetiky (mimo radioaktivního)	40	38	4 525	4 563
odpad ze stavebnictví	45	160	8 103	8 263
odpad z dopravy	60	58	253	311
vod, pevného odpadu a čištění měst	90	286	1 081	1 367
komunální odpad		23	2 818	2 841
celková produkce odpadů		1 447	27 978	29 425

Zdroj: ČSÚ

2.5.1 Produkce komunálních odpadů

Komunálním odpadem rozumíme veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob, s výjimkou odpadů vznikajících u právnických osob nebo fyzických osob oprávněných k podnikání.

Produkcí komunálních odpadů z roku 1998 přepočítanou na jednoho obyvatele a srovnání tohoto ukazatele s některými státy ukazuje následující obrázek 1. [13]

obr. 1 Srovnání produkce komunálního odpadu na obyvatele za rok 2002

Současná roční produkce komunálních a jim podobných odpadů v ČR představuje 2,8 mil. tun (údaj z roku 2002 zveřejněný ČSÚ). Podle údajů uvedených v časopise Odpady se však produkce komunálního odpadu pohybuje nad 4,4 mil. tun (údaj za rok 2003).

Rozšířená data z obou zdrojů uvádím v následujících dvou tabulkách. [19, 4]

tab. 4 Produkce komunálních odpadů a vybraných komodit komunálních odpadů v tunách

Produkce	2001		2002		2003	
	Množství (t)	% z celkové produkce	Množství (t)	% z celkové produkce	Množství (t)	% z celkové produkce
KO celkem	4 243 793		4 614 993		4 445 997	
z toho:						
Papír	234 330	5,5	152 351	3,3	193 168	4,3
Sklo	103 368	2,4	106 128	2,3	93 342	2,1
Plasty	56 874	1,3	43 667	0,9	35 273	0,8
Kovy	94 625	2,2	69 309	1,5	78 572	1,8
Nebezpečný odpad	15 136	0,4	19 944	0,4	25 682	0,6
Směsný odpad	2 679 147	63,1	3 017 942	65,4	2 791 265	62,8
Kompostovatelný odpad	157 230	3,7	108 316	2,3	139 750	3,1
Ostatní odpad	903 083	21,3	1 097 336	23,8	1 088 945	24,5

Zdroj: Eko-kom

tab. 5 Produkce komunálního a živnostenského odpadu v letech 2002-2004 (v t)

Ukazatel	2002	2003	2004
Produkce odpadu celkem	2 845 077	2 856 690	2 841 428
v tom:			
běžný svoz	2 121 953	2 201 828	2 206 214
svoz objemného odpadu	290 186	247 709	245 273
odděleně sbírané složky	166 456	277 820	268 414
odpady z komunálních služeb (z čištění ulic, tržišť, parků atd.)	266 482	129 333	121 527

Zdroj: ČSÚ

2.5.1.1 Prognóza produkce tuhých komunálních odpadů

Výhledově se předpokládá **nárůst produkce komunálních odpadů**, což souvisí s ekonomickým rozvojem, vyšší materiálovou spotřebou, tedy se zvyšující se životní úrovní. Při optimistickém scénáři vývoje hospodářství do roku 2010 se počítá se zvýšením produkce až na 120 % (oproti roku 1999). Změní se i **skladba produkovaných odpadů**. Sníží se podíl skleněných a kovových obalů, který bude kompenzován nárůstem výskytu papíru a plastů, zvýší se podíl textilu, bioodpadů a objemných odpadů, podíl popelovin bude postupně minimalizován. Podíl biologicky rozložitelných odpadů (papír, dřevo, bioodpad) v tuhém komunálním odpadu vzroste z 41 % (rok 1995) na 50 % (rok 2010) s možným nárůstem až na 60 % v dalším období.

Proti výraznému nárůstu zejména směsných komunálních odpadů hovoří zaváděné **nástroje** (především ekonomické, administrativní, technicko-organizační). Za hlavní **ekonomické nástroje** v nakládání s komunálními odpady se považují poplatek za ukládání odpadů na skládky 200 Kč v roce 2002, 500 Kč v roce 2009), poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů, finanční podpory (dotace, výhodné půjčky, garance), finanční rezerva pro rekultivace a asanace skládek, sankce – pokuty za správní delikty. Mezi **administrativní nástroje** patří například zpracování a vyhlášení plánu odpadového hospodářství ČR a plánů odpadového hospodářství krajů či vydávání souhlasu k provozování zařízení a s jeho provozním řádem je rozšířeno na všechna zařízení, jež nakládají s odpady.

Technicko-organizační nástroje tvoří sběrová síť, úpravárenská, přepravní a zpracovatelská zařízení. Omezení vstupu biologicky rozložitelného odpadu na skládky bude spojeno s investicemi do kompostárenských technologií a do zařízení na energetické využití komunálního odpadu. Sníží se počet provozovaných skládek, zvýší se standard jejich technického vybavení a odborného řízení. Opatření ke zpětnému odběru obalů a vybraných výrobků vyvolají potřebu rozšíření systémů separace v obcích, zahušťování sítě sběrných míst a výstavbu sběrných dvorů, výstavbu regionálních zařízení na dotřídňování obalového odpadu, pořízení svozové a přepravní techniky.

Prognózu produkce komunálních odpadů ukazuje tabulka 6. [3]

tab. 6 Prognóza produkce (tuhých) komunálních odpadů do roku 2010

Roky	1999	2003	2006	2008	2010
Produkce (v tis. t)	3730 ¹	3960	4160	4330	4500

Zdroj: SLEEKO (2000)

2.5.2 Komunální obalové odpady

V následující tabulce 7 je uvedeno množství využitelných složek v komunálním odpadu, tak jak je zaznamenala v letech 2000-2003 Univerzita Karlova v Praze v průběhu systematických analýz komunálního odpadu prováděných v rámci řešení VaV/720/2/00 „Intenzifikace sběru , dopravy a třídění komunálního odpadu“ . [2]

tab. 7 Měrná množství využitelných složek v komunálním odpadu (DO a ŽO)*

Velikostní kategorie obcí	Množství KO (kg/obyv. a rok)	Celkem	Výskyt využitelných složek v KO (kg/obyv. a rok)			
			z toho			
			Papír	Plasty	Sklo	Kovy
do 5 000 obyvatel	230	88	35	28	17	8
5 000 - 10 000 obyvatel	205	104	45	30	20	9
10 000 - 50 000 obyvatel	301	143	65	44	24	10
50 000 - 100 000 obyvatel	296	143	65	44	23	10
100 000 a více obyvatel	293	141	66	40	25	10
Celkem ČR	256	118	52	36	21	9

Zdroj: SLEEKO

*DO domovní odpad, ŽO živnostenský odpad

¹ Zdroj ČSÚ

Výskyt komunálních obalových odpadů byl stanoven podle dostupných údajů na 400 000 – 430 000 tun.

Následující tabulka 8 ukazuje podíl obalových odpadů ve využitelných složkách komunálních odpadů.² [3]

tab. 8 Podíl obalových odpadů v komunálním odpadu z jednotlivých komodit

Komodita	Podíl obalů
Papír	48 %
Sklo	99 %
Plasty	97 %
Kovy	7-10 %

Zdroj: ČEÚ

2.6 NAKLÁDÁNÍ S ODPADY

Podle zákona o odpadech má každý při své činnosti nebo v rozsahu své působnosti povinnost předcházet vzniku odpadů, omezovat jejich množství a nebezpečné vlastnosti; odpady, jejichž vzniku nelze zabránit, musí být využity, případně odstraněny způsobem, který neohrožuje lidské zdraví a životní prostředí a který je v souladu s tímto zákonem a se zvláštními právními předpisy. Teprve nevyužitelné odpady mohou být odstraněny (zneškodněny).

Přehled údajů o nakládání s odpady je uveden v tabulce 9³. [19]

tab. 9 Porovnání nakládání s odpady v letech 1995, 2001 a 2003

Rok	1995	2001	2003
Způsob nakládání	Množství (t)		
Využití podobně jako palivo, spalování s využitím tepla	-	704 411	545 113
Spalování	128 077	122 157	336 697
Fyzikální a chemické metody	4 872 526	4 439 750	800 593
Biologické metody	3 062 737	4 225 745	5 343 242
Skládkování	8 061 570	10 484 774	7 233 034
Využití jako druhotná surovina	-	13 059 980	15 413 357
Skladování	2 391 506	1 786 275	3 068 186
Jiný způsob využití/zneškodnění	18 248 695	16 553	2 063 229
Nakládání celkem	36 765 111	34 839 645	34 803 451

² tabulka publikována bez uvedení roku

³ zdroj: Eko-kom

Je zřejmé, že nejrozšířenějším způsobem zneškodňování odpadů je skládkování (přes 7 mil. tun odpadů, což je 21 % z celkového množství), zneškodněno spálením bylo jen malé procento odpadů (necele 1 %). Z celkové produkce bylo využito jako druhotná surovina v roce 2003 přes 44 % z celkového množství.

2.6.1 Nakládání s komunálním odpadem

Způsoby využití nebo zneškodnění komunálních odpadů v letech 2003 a 2004 jsou ukázány v následující tabulce 10. [13]

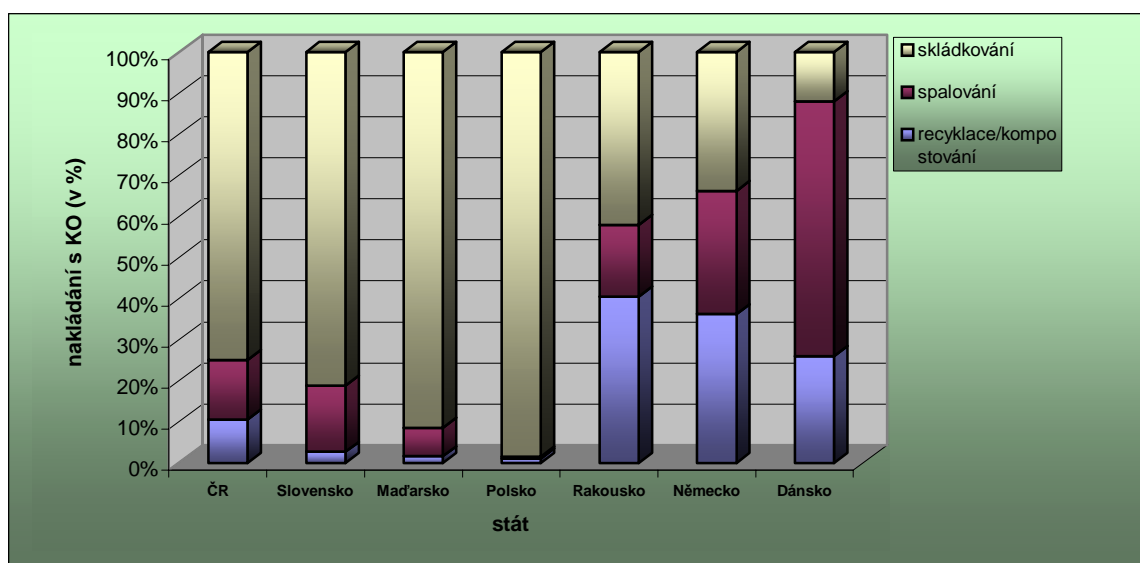
tab. 10 Nakládání s komunálními odpady v letech 2003 a 2004

	2003	2004
Využití jako druhotná surovina	860 690	924 136
Odstraňování skládkováním	2 924 458	2 997 185
Odstraňování spalováním	222 928	214 388
Biologická úprava	132 163	142 377
Fyzikálně-chemická úprava	8 835	6 577
Jiné	32 031	24 923
Celkem	4 181 105	4 309 586

Zdroj: vlastní úprava tabulky podle VÚV T.G.M. – CeHo

Z tabulky 10 plyne, že nejvíce je při zneškodňování komunálních odpadů využíváno skládkování (téměř 70 %), následuje spalování (zhruba 5 %), 20 % z komunálních odpadů je využíváno.

Nakládání s komunálním odpadem v ČR v roce 2004 ve srovnání s některými státy ukazuje následující obrázek 2. [13]

obr. 2 Porovnání způsobů nakládání s komunálním odpadem v roce 2004

Pozn. I když v jednotlivých státech existují i jiné možnosti nakládání s odpadem, uvedené způsoby patří k nejvýznamnějším, a proto je jejich procentuální součet brán jako 100 procent.

2.6.1.1 Třídění komunálních obalových odpadů

Na počátku 90. let se v ČR objevily snahy o řešení problematiky obalových odpadů v komunálním odpadu. Důvodem bylo narůstající množství komunálních odpadů, měnící se skladba (rostoucí podíl plastů, nárůst PET, pokles skla) a zvýšené množství využitelných odpadů ukládaných na skládky.

Tato situace byla dořešena zavedením systému **Eko-kom**. Společnosti Eko-kom a.s., byla v březnu 2002 udělena autorizace podle zákona o obalech a společnost se tak stala první státem autorizovanou obalovou společností zajišťující sdružené plnění povinností zpětného odběru a využití odpadů z obalů.

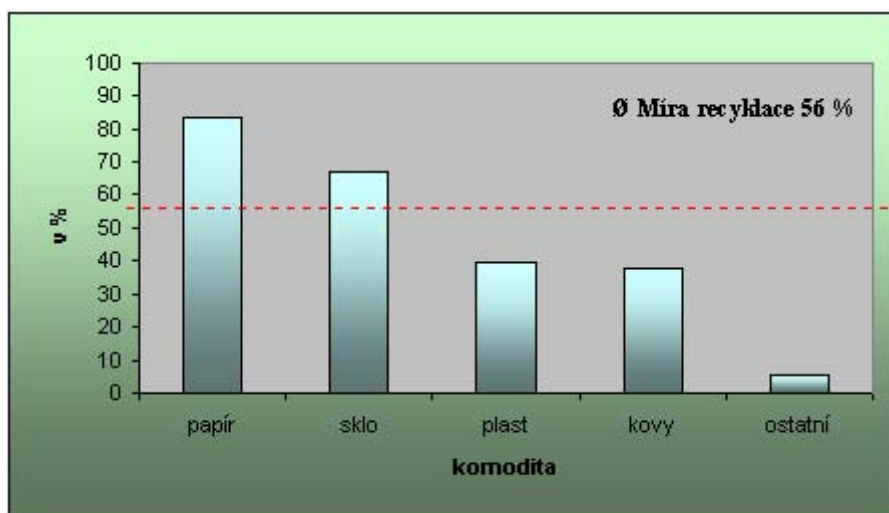
V letech 2000 a 2001 se systém plošně rozšířil v obcích a došlo k nárůstu zapojených a zaplacených obalů. Do systému Eko-kom bylo na konci roku 2004 zapojeno 4 932 obcí, což představuje 9 799 894 obyvatel, tedy 96 % populace České republiky. V pokrytí populace je systém Eko-kom nejúspěšnější v Evropě.

Hlavními smluvními partnery systému na straně zajištění zpětného odběru a využití odpadů z obalů zůstávají obce jako původci a majitelé komunálních odpadů a zároveň jako nositelé největší části nákladů na oddělený sběr využitelných složek komunálního odpadu včetně upotřebených obalů. Systém Eko-kom zajišťuje zpětný odběr a využití také průmyslových odpadů a obalů, zejména jde o přepravní a skupinové obaly tvořené z 80 % z lepenky a papíru.

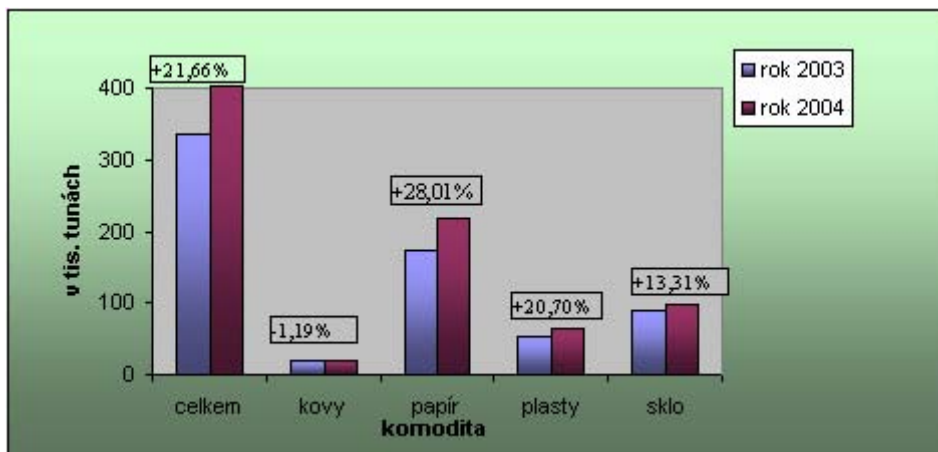
V obcích dotovaných systémem Eko-kom se **zvýšila celková výtěžnost tříděného sběru** na 34 kg/obyvatel za rok na konci roku 2004, což představuje meziroční růst o 5,5 kg. Lze tedy konstatovat, že poskytované odměny se staly nezanedbatelnou příjmovou složkou obecních rozpočtů v oblasti odpadového hospodářství. Problémem však zůstává nedisciplinovanost některých obcí, které odměny nevyužívají určeným způsobem.

Do konce roku 2004 zajistil systém za své klienty využití a recyklaci pro 406 126 tun odpadů z obalů, což reprezentuje 17% nárůst využití obalových odpadů oproti roku 2003. Ke třídění spotřebitelských obalů slouží sběrná síť 116 tisíc kontejnerů.

Přehled využití a recyklace jednotlivých komodit a jejich srovnání s rokem 2003 je uvedeno v následujících dvou obrázcích. [8]

obr. 3 Míra recyklace jednotlivých komodit v roce 2004

obr. 4 Porovnání množství recyklovaných obalových odpadů v letech 2003 a 2004

Výsledky činnosti Eko-komu za roky 1999, 2001 a 2004 jsou ukázány v tabulce 11. [33, 8]

tab. 11 Statistika systému Eko-kom

	1999	2001	2004
Počet obcí zapojených v systému Eko-kom	754	2 781	4 932
Počet obyvatel	2 136 000	8 135 238	9 799 894
Procento obyvatel ČR	20,7%	79%	96%
Vytříděné odpady předané k využití (tun)	19 800	152 196	333 196*
Průměrná výtěžnost vytříděného odpadu (obyv./rok)	9,27 kg	18,71 kg	34 kg

* vlastní výpočet hodnoty

Zdroj: Eko-kom

Zákon o obalech ukládá povinnost informování spotřebitelů o jejich úloze při přispívání ke zpětnému odběru a využití obalů z odpadů. Na konci roku 2003 odstartovala celostátní komunikační kampaň s cílem oslovit a zapojit do třídění odpadů další obyvatele. Na konci roku 2004 uvedlo 66 % obyvatel České republiky, že se soustavně věnuje třídění odpadů. Na plošné kampaně navazují lokální, které užívají její prvky a zároveň přidávají konkrétní místní informace.

Kromě těchto kampaní běží také školní vzdělávací programy (např. výstava Tonda obal na cestách) a pro obce jsou zdarma k dispozici informační nálepky na sběrné nádoby. [8]

Následující kapitoly se budou i nadále věnovat tuhému komunálnímu odpadu, podrobně se zaměří na systémy poplatků za tuhý komunální odpad v České republice.

3 VÝVOJ POPLATKŮ ZA ODVOZ TUHÉHO KOMUNÁLNÍHO ODPADU

3.1 HISTORIE ÚHRAD ZA KOMUNÁLNÍ ODPAD

První zákon o odpadech vydaný po roce 1990 (zákon č. 283/1991 Sb.) neobsahoval ustanovení o formě a vybírání úhrady za komunální odpad. V té době se některé obce pokusily zpoplatnit nakládání s komunálním odpadem vznikajícím činností fyzických osob místním poplatkem. Příslušné vyhlášky však Ústavní soud zrušil s ohledem na to, že takovému poplatku schází zákonný podklad.

Zákon č. 283/1991 Sb. byl nahrazen zákonem č. 125/1997 Sb. (s účinností od 30. 4. 1997). Nový zákon ve svém původním znění předpokládal, že obce vybírají za sběr, využívání a zneškodňování komunálního odpadu od fyzických osob, které nejsou původci odpadů, **úhradu na základě smlouvy** (§ 10 zákona č. 125/1997 Sb.). Vzhledem k nemožnosti přinutit kohokoliv k uzavření smlouvy, která je dvoustranným právním aktem a ke složitým procedurám vymáhání plateb bylo toto ustanovení novelizováno zákonem č. 37/2000 Sb., kterým byly obce zmocněny stanovit obecně závaznou vyhláškou **poplatek za komunální odpad** vznikající na jejich území při činnosti fyzických osob. Poplatek byl příjmem obce a jeho správu vykonávala dle zákona o správě daní a poplatků obec, která ho ve svém územním obvodu zavedla. Jeho poplatníkem byla každá fyzická osoba, při jejíž činnosti vzniká komunální odpad, plátcem poplatku byl vlastník nebo správce budovy či nemovitosti, kde komunální odpad vzniká. Plátce byl na základě zákona povinen poplatek rozúčtovat na jednotlivé poplatníky, a to přiměřeně podle právních předpisů o usměrňování cen služeb spojených s nájmem bytu, tzn. podle ještě tehdy platné vyhlášky Ministerstva financí č. 176/1993 Sb. Obec stanovovala maximální výši poplatku dle předpokládaných oprávněných nákladů obce vyplývajících z režimu nakládání s komunálním odpadem rozvržených na jednotlivé poplatníky dle počtu a objemu nádob určených k odkládání odpadů připadajících na jednotlivé nemovitosti nebo dle počtu uživatelů bytů a s ohledem na třídění tohoto odpadu s tím, že v poplatku mohly být promítnuty také náklady spojené s pronájmem nádob určených k odkládání odpadu.

Tento model poplatku za komunální odpad se stal předmětem kritiky (vytýkáno bylo zejména nestanovení horní hranice sazby poplatku, jak je to obvyklé v zákoně č. 565/1990

Sb., o místních poplatcích) a skupina senátorů nakonec podala Ústavnímu soudu návrh na zrušení § 10 zákona č. 125/1997 Sb. Návrh byl Ústavním soudem zamítnut, přesto při tvorbě nového zákona byla otázka formy úhrady za komunální odpad znovu otevřena a nakonec zvítězilo pojetí zařadit poplatek formou přímé novely do zákona č. 565/1990 Sb. **o místních poplatcích** v podobě obsažené v § 84 zákona č. 185/2001 Sb.

Ani tato právní úprava nebyla definitivní. Ještě před nabytím účinnosti zákona č. 185/2001 Sb., koncem roku 2001, byl zastupitelstvem hlavního města Prahy podán Poslanecké sněmovně návrh novely zákona o odpadech, který měl obcím umožnit při vybírání úhrady za komunální odpad od fyzických osob **zvolit mezi místním poplatkem, poplatkem za komunální odpad** (dle modelu známého ze zákona č. 37/2000 Sb.) nebo **smluvní formou** (dle původního znění zákona č. 125/1997 Sb.).

Hlavními důvody podání tohoto návrhu byla nespokojenost představitelů Prahy s nutností vybírat úhradu za komunální odpad ve formě místního poplatku (základním argumentem byly vysoké náklady na správu tohoto poplatku) a také (především ze strany Ministerstva financí) zpochybňovaná možnost vybírat i nadále úhradu za komunální odpad na základě smlouvy (řadě obcí se však tento model osvědčil a zůstala u něj i po účinnosti zákona č. 37/2000 Sb.). Návrh **novely zákona** byl Poslaneckou sněmovnou i Senátem schválen, publikován pod č. **275/2000** Sb. a nabyl účinnosti 1. 1. 2003.

Nejpodstatnějším smyslem novely zákona o odpadech bylo dát obcím možnost volby mezi rozdílnými formami vybírání úhrady za komunální odpad od fyzických osob, tedy **mezi místním poplatkem** (§ 10b zákona o místních poplatcích), **poplatkem za komunální odpad** (§ 17a novely zákona o odpadech) a **smluvní formou** (§ 17 odst. 5 zákona o odpadech). Každá z variant má své výhody i nevýhody a záleží na konkrétní obci, který systém bude jí a jejím občanům nejvíce vyhovovat. Po nabytí účinnosti zákona č. 185/2001 Sb. bylo mnoho obcí, které zavedly místní poplatek za komunální odpad. Byly však i obce (mezi nimi i velká města jako Plzeň a Karlovy Vary), které zůstaly u smluvní formy úhrady. Některé obce hradily nakládání s komunálním odpadem plně ze svého rozpočtu bez jakéhokoliv příspěvku od fyzických osob.

Jednotlivé formy úhrady nelze kumulovat (tedy zavedení jedné formy automaticky ze zákona vylučuje jinou), tzn. že pokud obec zavede např. místní poplatek, musí ho uplatňovat vůči všem fyzickým osobám v obci a nemůže např. v části obce vybírat úhradu smluvní formou.

Nyní se zaměřím na výhody a nevýhody jednotlivých variant forem úhrady za komunální odpad. [7, 29, 5]

3.1.1 Místní poplatek podle § 10b zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

Místní poplatek se skládá ze dvou složek:

- první složka poplatku slouží k zajištění základních funkcí obecního systému nakládání s odpady, zejména těch funkcí, jejichž náklady lze obtížně rozčlenit a přiřadit k úhradě konkrétním osobám, tato částka může činit až 250 Kč na osobu,
- druhá složka navazuje na dřívější cenu za sběr a svoz komunálního odpadu; zákonným obsahem této částky jsou skutečné náklady obce na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu v předchozím roce. Tato částka může být obecně závaznou vyhláškou stanovena v rozmezí od nuly do 250 Kč za osobu. V případě nenulové částky obec stanoví i způsob rozúčtování nákladů na osobu (například dle skutečného objemu nevytříděného odpadu, frekvence odvozu nádob na odpad a jejich četnosti apod.).

Z výše uvedeného vyplývá, že v rámci místního poplatku mohou občané platit:

- pouze místní poplatek v paušální výši do 250 Kč na osobu a rok,
- pouze místní poplatek ve výši dle skutečných nákladů předchozího roku (maximálně 250 Kč na osobu a rok, dle rozúčtování stanoveného obcí),
- místní poplatek v paušální částce i v částce dle výše skutečných nákladů obce (maximálně 500 Kč na osobu),
- žádný místní poplatek za komunální odpad. [7]

Místní poplatky může obec stanovit s přihlédnutím ke svým místním podmínkám, zohlednit sociální situaci svých občanů a další hlediska. Přístup k občanům je obdobný jako u ostatních místních poplatků (např. poplatek za psa, za zábor veřejného prostranství, atd.). Navíc k výběru místního poplatku mají obce velmi účinný nástroj, a to zákon č. 337/92 Sb., o správě daní a poplatků.

V následující tabulce je schéma místního poplatku popsáno podrobněji. [9]

tab. 12 Místní poplatek za provoz systému nakládání s komunálními odpady

Poplatek platí	a) fyzická osoba, která má v obci trvalý pobyt,		
	Poplatek může být odváděn za domácnost společným zástupcem, za rodinný nebo bytový dům vlastníkem nebo správcem. Tyto osoby jsou povinny obci oznámit jména a data narození osob, za které poplatek odvádějí.		
	b) fyzická osoba, která má ve vlastnictví stavbu určenou nebo sloužící k individuální rekreaci, ve které není hlášena k trvalému pobytu žádná fyzická osoba		
	Je-li tato stavba ve vlastnictví více osob, platí vlastníci poplatek společně, a to ve výši odpovídající poplatku ze jednu fyzickou osobu.		
Sazba poplatku je tvořena	a) částkou do 250 Kč na osobu a kalendářní rok		
	a		
	b) částkou stanovenou na základě skutečných nákladů obce předchozího roku na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu do 250 Kč za osobu a kalendářní rok. Rozúčtování těchto nákladů na osobu stanoví obec v obecně závazné vyhlášce.		

Zdroj: Ministerstvo financí

Místní poplatek za komunální odpad dle § 10b zákona o místních poplatcích jednoznačně **definuje osobu poplatníka**, a to jako fyzickou osobu, která má v obci trvalý pobyt dle zákona č. 130/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), resp. jako fyzickou osobu, která má ve vlastnictví stavbu určenou nebo sloužící k individuální rekreaci, ve které není k trvalému pobytu hlášena žádná fyzická osoba. Díky stanovení poplatku „na hlavu“ obci v mnoha případech odpadá složité dokazování, zda a v jakém množství fyzická osoba produkuje komunální odpad.

Právní režim správy tohoto poplatku se uskutečňuje dle zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků (např. § 11 zákona o místních poplatcích, dle něhož poplatek, který není zaplacen nebo odveden včas nebo ve správné výši, vyměří obec platebním výměrem, přičemž včas nezaplacené nebo neodvedené poplatky může zvýšit až o trojnásobek, § 12 zákona o místních poplatcích o zvláštní promlčecí lhůtě). To plyne z § 1 odst. 1 zákona o správě daní a poplatků, který dle tohoto ustanovení upravuje mimo jiné správu poplatků, které jsou příjmem rozpočtů obcí a také z § 13 zákona o místních poplatcích, dle něhož o řízení ve věcech poplatků platí zvláštní předpisy, pokud zákon o místních poplatcích nestanoví jinak.

Jednoznačné definování osoby poplatníka může být ale paradoxně i velkou nevýhodou, protože kritérium trvalého pobytu je kritériem formálním, které nemusí

v mnoha případech odrážet skutečný stav, protože to, že je fyzická osoba někde přihlášená k trvalému pobytu, ještě neznamena, že na tom místě také skutečně žije a tedy produkuje komunální odpad.

Určitým negativem místního poplatku může být i to, že jeho zavedení může vést k větším výdajům vynakládaným na správu tohoto poplatku.

Na druhé straně však skutečnost, že místní poplatek smí být stanoven paušálně a bez ohledu na to, zda se fyzická osoba začlení do systému nakládání s komunálním odpadem, který obec určila anebo zajistí jeho odstranění mimo tento systém a fyzické osoby produkující komunální odpad nebudou mít (nestanoví-li to obecně závazná vyhláška) možnost zbavit se poplatkové povinnosti tím, že prokáží, že odpad využily samy v souladu se zákonem o odpadech (§ 17 odst. 4), **může mít za následek lepší životní prostředí v obci** spočívající např. v ubývání „černých“ skládek, tedy v omezení nezákonného nakládání s komunálním odpadem fyzických osob a tedy i ohrožení životního prostředí a zdraví lidí, ale i nákladů obcí spojených s odstraňováním těchto nezákonně odložených odpadů.

Určitou nejasnost způsobuje i ustanovení upravující druhou složku místního poplatku za komunální odpad. Dle zákona o místních poplatcích je druhá složka poplatku částka stanovená na základě skutečných nákladů obce předchozího roku na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu až 250 Kč za osobu a kalendářní rok a přitom obec v obecně závazné vyhlášce stanoví rozúčtování nákladů na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu.

Z formulace „náklady obce předchozího roku“ není zcela zřejmé, je-li míněn rok předcházející vydání obecně závazné vyhlášky, kterou se poplatek stanoví nebo rok předcházející nabytí její účinnosti. Zůstává také otázkou, zda obec bude znát relevantní náklady předchozího roku na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu dříve, než bude sestavován její závěrečný účet (schválení závěrečného účtu je dle § 84 odst. 2 písm. c) zákona o obcích musí být provedeno zastupitelstvem obce nejpozději do 30. června roku následujícího po tom, ke kterému se závěrečný účet vztahuje (§ 43 zákona o obcích), což komplikuje případnou změnu sazby druhé složky místního poplatku za následující období.

Diskutabilní je také povinnost obce stanovit v případě zavedení druhé složky poplatku v obecně závazné vyhlášce **„rozúčtování nákladů na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu na osobu“**. Druhá složka poplatku má vycházet ze skutečných

nákladů obce předchozího roku na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu, obecně závazná vyhláška obce je ale právním předpisem, který má upravovat budoucí právní vztahy. Ono „rozúčtování nákladů“ je tedy informací o tom, jakým způsobem obec vynakládala v uplynulém roce část svých finančních prostředků. K podávání těchto informací by ale neměla sloužit obecně závazná vyhláška.

Zajímavým je také pojem „**netříděný komunální odpad**“ užitý v zákoně o místních poplatcích. Tímto pojmem se v praxi rozumí „**směsný komunální odpad**“ dle § 6 odst. 3 zákona o odpadech, to je ale výklad velmi volný a tedy potenciálně napadnutelný.

V souvislosti s místním poplatkem je šířen názor, že vede občany ke lhostejnosti nad tím, jaké množství netříděného odpadu odloží do popelnic. Toto by skutečně platilo, ale jen pokud by nebyla využita druhá složka poplatku, která odráží skutečně zjištěnou výši celkových nákladů za komunální odpad. Právě výše této části poplatku, odvozená od skutečných nákladů obce na komunální odpady, povede občany ke snižování objemu odkládaného netříděného odpadu, a to i v těch obcích, kde nelze motivovat individuálně.

Ze zkušeností obcí, které místní poplatek na svém území zavedly, se zatím ukazuje, že tam, kde byli občané zvyklí odpad třídit, tam třídí i nadále. Stupeň třídění závisí hlavně na dostupnosti a počtu nádob na tříděný odpad.

Veřejná kontrola výdajů a jejich srovnání mezi jednotlivými obcemi na nakládání s komunálním odpadem bude také působit na hospodárnost a jasné smlouvy mezi obcemi a hospodářskými firmami. Užití standardního místního poplatku by také mělo umožnit financování bez dotací z jiných položek místních rozpočtů. Vždyť například výzkumem uskutečněným v roce 2000 Vysokou školou ekonomickou Praha bylo zjištěno, že více než 90 % měst a obcí musí dotovat systémy nakládání s komunálním odpadem z jiných položek svých rozpočtů. [7, 28, 5]

3.1.2 Poplatek za komunální odpad podle zákona č. 275/2002 Sb.

Poplatek za komunální odpad dle § 17a novely zákona o odpadech může ve srovnání s místním poplatkem mnohem více odrážet skutečný stav produkce komunálního odpadu fyzickými osobami na území obce. Poplatníkem tohoto poplatku je každá fyzická osoba,

při jejíž činnosti vzniká komunální odpad. Zjištění produkce komunálního odpadu a jeho objemu je pro obce často problematické a v praxi nerealizovatelné. V obytných domech s větším počtem nájemníků a přistavenými několika kontejnery nepochybně nikdo nezjistí, kolik komunálního odpadu kdo vyprodukoval. Bude-li tedy občan namítat, že vyprodukoval pouze minimální množství odpadu vzhledem k tomu, že se v místě pobytu po určitou dobu nezdržoval, obec od něj prostě poplatek nevybere. Navíc takto široké stanovení poplatníka ve svém důsledku znamená, že uvedený poplatek bude povinna platit i osoba, která v daném místě nebydlí a zdržuje se zde pouze omezenou dobu (např. osoba, která přijede na déle trvající návštěvu).

Nepříjemností výhody „poplatek více odráží skutečný stav produkce komunálního odpadu fyzickými osobami na území obce“ je tedy to, že se obec při správě a vybírání tohoto poplatku může dostat do situace, kdy bude muset v poplatkovém řízení osobám dokazovat, že komunální odpad skutečně produkují a v jakém množství (je-li poplatníkem osoba mající v obci trvalý pobyt, toto odpadá).

Do sazby poplatku za komunální odpad zřejmě nelze dle § 17a zahrnout náklady obce na separovaný sběr komunálního odpadu.

Tento poplatek nemá dle § 17a zákonem stanovenou pevnou horní hranici sazby (toto lze považovat za nedostatečné, neboť ačkoliv se jedná o poplatek, není stanovena konkrétní nepřekročitelná hranice výše sazby), dle § 17a odst. 5 se maximální výše poplatku stanoví dle předpokládaných oprávněných nákladů (pojem „oprávněné náklady“ ve vztahu k poplatkům však žádný právní předpis nedefinuje) obce plynoucích z režimu nakládání s komunálním odpadem rozvržených na jednotlivé poplatníky dle počtu a objemu nádob určených k odkládání odpadů připadajících na jednotlivé nemovitosti nebo dle počtu uživatelů bytů s ohledem na úroveň třídění tohoto odpadu a v poplatku mohou být promítnuty i náklady spojené s pronájmem nádob určených k odkládání odpadu. Konkrétní maximální výše bude tedy záviset v jednotlivých případech především na nákladech, které bude účtovat subjekt, který bude provádět sběr, svoz, třídění, využití případně odstranění odpadu, což se může u jednotlivých obcí výrazně lišit.

Oproti tomu je místní poplatek dle zákona o místních poplatcích je poplatkem **„za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů“**.

Dle § 17a odst. 5 je poplatek za komunální odpad explicitně označen za příjem obce. Dle § 82 odst. 1 zákona o odpadech se správa poplatku uskutečňuje dle správního řádu, nestanoví-li zákon jinak. Správní zákon ovšem není zcela vyhovující (např. možnosti odvolání, které mají odkladný účinek tj. poplatník nezaplatí dokud rozhodnutí nenabude právní moci), a tak změnovým zákonem č. 188/2004 Sb. bylo doplněno ustanovení odst. 6 do § 17a: „O řízení ve věcech poplatku za komunální odpad platí zvláštní předpisy (zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů)“. Toto nové ustanovení vyřešilo situaci dvojího názoru na to, jak postupovat v řízení ve věcech poplatku za komunální odpad. Ministerstvo životního prostředí prosazovalo názor, že je třeba postupovat dle § 82 zákona o odpadech tj. že nestanoví-li zákon jinak, vztahuje se na řízení dle tohoto zákona správní řád. Ministerstvo vnitra prosazovalo názor, že zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků dává v § 1 obci obecné zmocnění k vedení řízení o poplatku za komunální odpad.

Správa tohoto poplatku bude mít nižší náklady než místní poplatek, neboť část povinností souvisejících s vybíráním poplatku se zákonem přenáší na plátce poplatku, kterým je vlastník nemovitosti, kde vzniká komunální odpad, přičemž plátce poplatek rozúčtuje na jednotlivé poplatníky a neuhradí-li poplatník plátcí poplatek včas nebo ve správné výši, tuto skutečnost oznámí plátce obci, která na základě toho vyměří poplatek platebním výměrem. Ovšem plátce (vlastník nemovitosti) může nahlašování neplatičů nahlásit jen tehdy, zná-li jménem a minimálně datem narození všechny občany žijící v jeho nemovitosti, zde se však naráží na problém v podobě zákona o ochraně osobních údajů. Nelze předpokládat, že neplatiči tohoto poplatku by údaje o své osobě sdělovali vlastníkově nemovitosti dobrovolně. [7, 28, 5]

3.1.3 Smluvní forma úhrady

Tato forma platby za komunální odpad byla přijata na základě návrhu Zastupitelstva hlavního města Prahy a umožněna zákonem č. 275/2002 Sb.

Úhrada dle § 17 odst. 5 není zákonem o odpadech ani odkazem na zvláštní právní předpis nijak vymezena, je tedy smluvní cenou, která musí být dojednána na základě

smlouvy, a to s každou fyzickou osobou. Z uvedeného plyne první nevýhoda tohoto systému, a to je jeho administrativní náročnost.

Smluvní forma úhrady je zřejmě **pro obce nejméně výhodná**, protože vyžaduje součinnost druhé smluvní strany, tzn. fyzických osob produkujících komunální odpad. Bez této součinnosti spočívající v dobrovolném souhlasném projevu vůle smlouvu uzavřít, nemá obec žádnou možnost od fyzických osob platbu za komunální odpad vymáhat. A i v případě, že smlouva uzavřena je a fyzická osoba z nějakého důvodu smluvenou úhradu neplatí, obci nezbyvá nic jiného, než tyto prostředky vymáhat v občanském soudním řízení.

Ve smlouvě musí být stanovena výše úhrady, zákon však neuvádí způsob jejího výpočtu, maximální výši ani odkaz na zákon č. 565/1990 Sb., o cenách. Znamená to tedy, že jde o cenu, která není žádným předpisem regulovaná a stanoví se dohodou mezi obcí a fyzickou osobou.

Z ustanovení § 17 odst. 5 není zřejmé, se kterými fyzickými osobami by měly obce tyto smlouvy uzavírat (u obou poplatků je vymezen poplatník, případně plátce, zde nikoliv). Obec tedy sama rozhodne, jak bude úhrada vypočítávána (například na osobu, na popelnici a četnost odvozů), které osoby ji budou hradit (například trvale bydlící, odpad na území obce produkující), není stanoven ani způsob jejího výběru a vymáhání.

Ministerstvo financí upozorňuje na možnost problému, že smlouva nebude ze strany fyzických osob dodržována s poukazem na to, že chybí předmět plnění jako podstatná náležitost smlouvy a tudíž nelze sjednat cenu.

Kladem smluvní formy úhrady je to, že **předpokládá rovnoprávnou** a nikoliv „v tísni či za jednostranně nevýhodných podmínek“ **uzavřenou smlouvu**. Na základě této smlouvy tedy občané platí úhradu za celý systém nakládání s komunálním odpadem. Pokud by ale obec požadovala úhradu všech nákladů, mohla by reálná výše úhrady vést k nechuti uzavírání písemných smluv s obcí a vytváření černých skládek a znečišťování okolí obce, k odkládání odpadu do nádob u domů v sídlištní zástavbě, u souseda či před sběrnými dvory.

Avšak při aktivní součinnosti fyzických osob, které na území obce produkují komunální odpad, je výhodou této formy, že relativně věrně zobrazuje skutečný stav věcí a není náročná z hlediska vybírání smluvní úhrady, lze např. používat jednoduchý známkový systém.

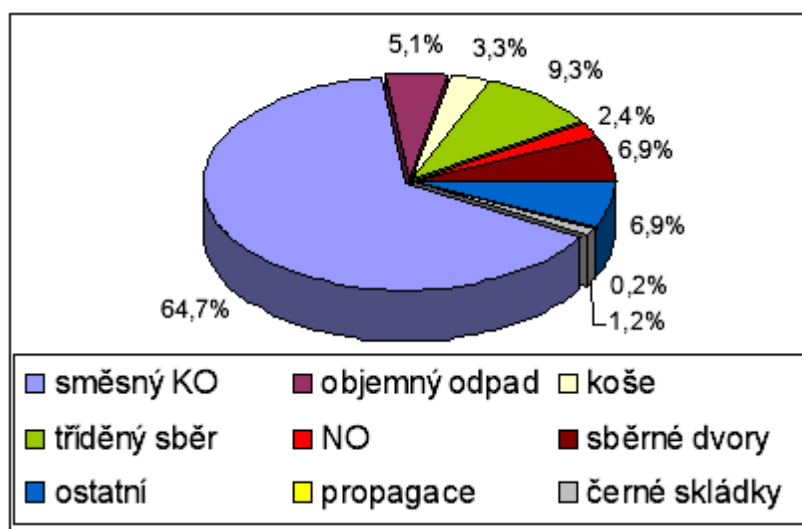
Praxe však ukazuje, že tam, kde je zaveden systém platby za skutečně vyprodukovaný objem odpadů, dochází častěji a ve větší míře k zakládání tzv. černých skládek, protože se občané snaží odpadu zbavit jinak a jinde, než ve svých popelnicích, za které musí platit. [7, 28, 5]

Zpoplatnění občana za služby v odpadovém hospodářství je jednou ze součástí ekonomiky odpadového hospodářství obcí, a tak nyní bude pozornost věnována tomuto obsáhlému tématu.

3.2 EKONOMIKA SYSTÉMŮ HOSPODAŘENÍ S ODPADY V OBCÍCH

3.2.1 Celkové náklady na odpadové hospodářství obce

Největší podíl nákladů tvořily v roce 2003 náklady na odstraňování směsných komunálních odpadů (necelých 65 %). Oproti roku 2002 došlo ke zvýšení podílu nákladů za směsný odpad, a to z důvodu zvýšené poptávky po těchto službách, která byla vyvolána zejména paušalizací plateb od občanů formou poplatků. Také dochází ke zvyšování podílu na tříděný sběr odpadů (9,3 %) a sběrné dvory (6,9 %). Zmíněné je velmi dobře vidět na následujícím obrázku.[2]

obr. 5 Poměr nákladových položek v obcích České republiky (průměr za rok 2003)

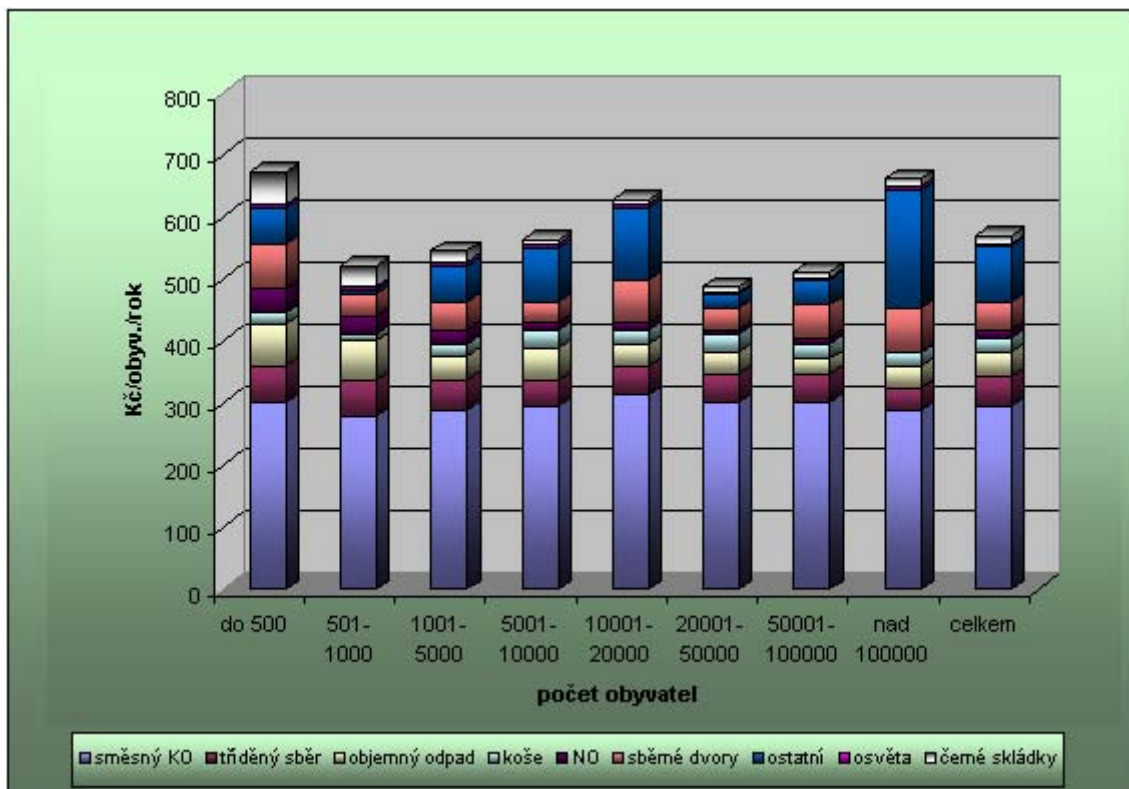
Největší nárůst absolutních nákladů v průběhu let 2001 – 2003 (v přepočtu na 1 obyvatele) byl u směsných komunálních odpadů (z 210 Kč/obyv./rok v roce 2001 na 460 Kč/obyv./rok v roce 2003) a u tříděného sběru využitelných složek (zde je nárůst vyvolán zvýšenou poptávkou po službách na zajištění odvozu odpadů). Tento trend lze z části přičítat vlivu zákona o obalech a činnosti autorizované společnosti Eko-kom, která spolupracuje s obcemi a dalšími subjekty a ekonomicky je stimuluje ke zvyšování výtěžnosti a účinnosti tříděného sběru.

K nárůstům nákladů dochází také v oblasti sběrných dvorů, jejichž existence je spojena zejména se zákonnou povinností sběru nebezpečných odpadů.

Celkové náklady na odpadové hospodářství v obcích se v roce 2003 pohybovaly v jednotlivých velikostních skupinách v rozmezí 506 – 746 Kč/obyv./rok. V roce 2002 byly náklady nižší, v rozmezí 506 – 676 Kč/obyv./rok, došlo tedy k 26 % meziročnímu nárůstu.

Nejvyšší náklady byly zjištěny v malých obcích do 500 obyvatel a ve velkých městech nad 100 000 obyvatel. Vyšší hodnota nákladů v malých obcích je dána hlavně horší obslužností svozové oblasti a velkými přejezdovými vzdálenostmi. U velkých měst je systém náročnější na organizaci. U hlavního města Prahy jsou vyšší náklady dány jednak vysoce organizovaným systémem nakládání s komunálními odpady a spalováním směsných odpadů.

Souhrnný pohled na náklady obcí ukazuje následující obrázek. [32]

obr. 6 Náklady na odpadové hospodářství obcí dle počtu obyvatel v roce 2002

3.2.2 Nakládání se směsným komunálním odpadem

Nejrozšířenějším způsobem odstraňování komunálních odpadů je skládkování. V roce 2003 se ceny za skládkování pohybovaly v průměru 722 Kč za tunu. Od ledna 2005 se taxa skládkování komunálních odpadů zvyšovala, a to o 100 Kč za tunu.

Nákladnější variantou je spalování odpadů. Náklady se v roce 2003 v průměru pohybovaly na hodnotě 1140 Kč za tunu. U všech stávajících spaloven nejsou v ceně promítnuty investice, jedná se hlavně o provozní náklady. Při srovnávání nákladů na odstraňování směsného komunálního odpadu jsou náklady nejvyšší v krajích, kde se odpad spaluje (Liberecký, Jihomoravský, Praha), v průměru o 58 % než v krajích, kde se odpad převážně skládkuje.

Náklady na směsný komunální odpad se promítají do plateb občanů (poplatek za komunální odpad, místní poplatek). V roce 2003 ve 38 % obcí hradil náklady spojené se směsným komunálním odpadem plně občan, v 51 % obcí obce přispívaly v průměru 28 %

nákladů a v 11 % obcí plně hradily náklady za občany (poslední varianta nastala v 98 % u obcí do 5000 obyvatel). [32]

3.2.3 Tříděný sběr využitelných odpadů

K nárůstu nákladů dochází i u tříděného sběru využitelných složek. Ten je způsoben investicemi do sběrových systémů a růstem výtěžnosti tříděného sběru od obyvatel, tedy zvýšenou poptávkou po službách na zajištění svozu a recyklace vytríděných složek.

Náklady na tříděný sběr se v roce 2002 pohybovaly v rozmezí 41,4 – 55,72 Kč/obyv./rok a v roce 2003 v rozmezí 49,4 – 94,63 Kč/obyv./rok. Nejvyšší náklady měla města nad 100 000 obyvatel a obce pod 500 obyvatel.

Náklady se také liší u jednotlivých komodit, nejnákladnější je sběr plastů (6000 – 9000 Kč za tunu). Plasty mají nízkou objemovou hmotnost a tím vzrůstají především přepravní náklady při nakládce i transportu na další zařízení. Zvýšená hodnota nákladů je také způsobena negativní cenou směsných plastů při zpracování. Oproti tomu je sběr a nakládání s PET lahvemi (bez ostatních plastů) díky vysoké prodejní ceně PET na trhu druhotných surovin spíše výdělečný. [31]

3.2.4 Příjmové složky odpadového hospodářství v obecních rozpočtech

Hlavní příjmovou složkou je poplatek od občanů za provozování systému nakládání s komunálními odpady. V roce 2003 se platby pohybovaly v rozmezí 299 – 450 Kč/obyv./rok, průměrně 352 Kč/obyv./rok. Výše poplatků se zvyšuje s velikostí obce, nejvyšší jsou v městech nad 50 000 obyvatel.

Podstatnou složku příjmů tvoří tržby za druhotné suroviny. Příjmy jsou vyšší s rostoucí velikostí měst a také ve městech, které vlastní nebo spoluvlastní technické služby. Tržby za druhotné suroviny se v roce 2003 pohybovaly v rozmezí 11 – 78 Kč/obyv./rok, průměrně 32 Kč/obyv./rok. Nejvyšší příjmy byly ve skupině měst s 5 – 20 tisíci obyvateli.

Dalším příjmem jsou často platby od živnostníků, kteří využívají systém obce. Tyto příjmy se v roce 2003 pohybovaly v rozmezí 36 – 93 Kč/obyv./rok, průměrně 47 Kč/obyv./rok. Nejvyšší příjem byl zaznamenán ve skupině měst s 5 – 20 tisíci obyvateli.

Součástí příjmů do obecních pokladen se také staly platby povinných osob s povinnostmi zpětného odběru obalů. Jedná se o platby autorizované obalové společnosti Eko-kom, která provozuje integrovaný systém založený na spolupráci s obcemi. V roce 2003 tato platba v průměru činila 42 Kč/obyv./rok.

Celkové průměrné příjmy dosahovaly roku 2003 zhruba 446 Kč/obyv./rok, tj. 62 % průměrných nákladů na odpadové hospodářství obce. [31]

Obec může dle zákona o odpadech zpoplatnit občana za služby v odpadovém hospodářství třemi způsoby. Nejrozšířenějším způsobem je místní poplatek, který byl roku 2003 zaveden v téměř 80 % obcí, jak ukazuje následující tabulka. [2]

tab. 13 Způsoby plateb občanů v obcích České republiky v roce 2003

	2002	2003
Místní poplatek	75,6%	79,5%
Poplatek za komunální odpad	20,0%	20,2%
<i>Z toho</i>		
<i>Platba na obyvatele</i>	5,4%	5,4%
<i>Platba za nádobu</i>	8,2%	7,9%
<i>Platba za známku</i>	6,4%	6,9%
Ostatní	3,7%	0,3%

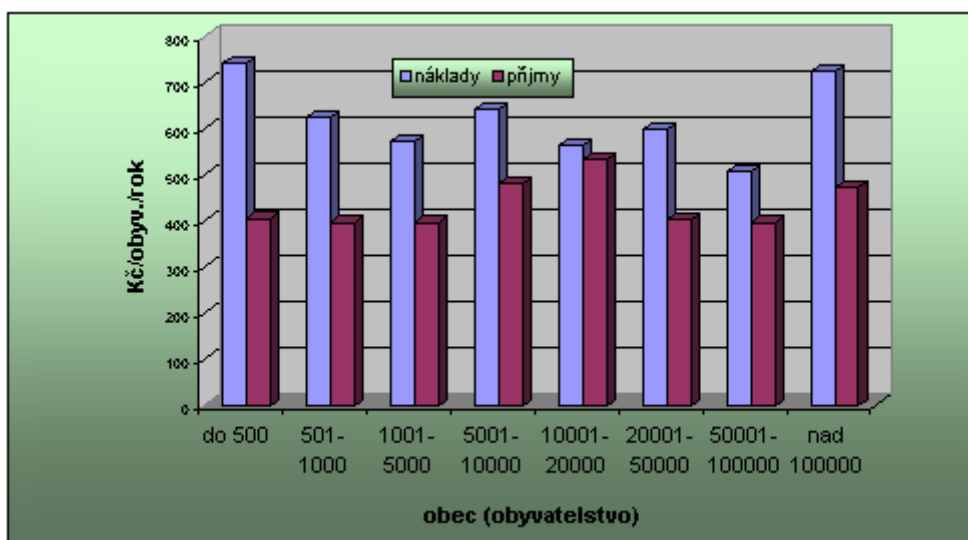
Zdroj: IREAS

Maximální výše místního poplatku je stanovena při sečtení obou složek na 500 Kč/obyv./rok. Reálné náklady v obcích jsou však vyšší. V roce 2002 se pohybovaly v rozmezí 506 – 676 Kč/obyv./rok, průměrně 568 Kč/obyv./rok, po odečtení nákladů na černé skládky, osvětlu a koše 533,2 Kč/obyv./rok. V roce 2003 byla výše reálných nákladů v rozmezí 506 – 746 Kč/obyv./rok, průměrně 716 Kč/obyv./rok, po odečtení nákladů na černé skládky, osvětlu a koše 683,5 Kč/obyv./rok.

Od května 2003 došlo také ke zvýšení sazby DPH za služby v odpadovém hospodářství, tato změna je uvedena v zákoně č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, přestože v jiných evropských státech je DPH běžně řazena do nižší 5 % sazby. Zvýšení DPH o 14 % znamená nárůst o 71 – 104 Kč/obyv./rok. Od ledna 2005 se také navýšil poplatek za skládkování a to o 100 Kč za tunu, což znamená nárůst o přibližně 30 Kč na obyvatele.

Zvýšení DPH – na rozdíl od poplatku za skládkování – se však neprojeví ve zlepšení či rozšíření poskytovaných služeb v odpadovém hospodářství pro obce a občany. Naopak zvýšení skládkového poplatku působí efektivně například v tom, že nutí původce hledat jiné alternativy nakládání s odpady.

Následující obrázek porovnává náklady a příjmy v obcích. [31]

obr. 7 Poměr mezi náklady a příjmy ve skupinách obcí podle velikosti v roce 2003

Pozn. V tomto obrázku nejsou součástí příjmů obce z odpadového hospodářství pouze poplatky, ale také příspěvky autorizované společnosti, platby od podnikatelů či zisky z prodeje druhotných surovin.

Poté, co byly zmíněny poplatky za tuhý komunální odpad v České republice, je důležité porovnat jejich úlohu v odpadovém hospodářství s jinými státy a zmínit problematiku poplatků za odpadové hospodářství v jiných státech.

3.3 POROVNÁNÍ ÚLOHY KOMUNÁLNÍCH POPLATKŮ V ODPADOVÉM HOSPODÁŘSTVÍ S JINÝMI STÁTY

V případě poplatků je primární funkcí tlak na změnu chování konkrétních subjektů na trhu a přitom platbě poplatku rovněž odpovídá konkrétní protislužba. V podmínkách

nakládání s odpady je poplatek platbou, kterou hradí fyzické osoby za službu (protislužbu) spojenou se shromažďováním, sběrem, přepravou, tříděním, využíváním a odstraňováním odpadu na území obce. Aby byla zachována rozpočtová rovnováha, měl by objem prostředků vybraných prostřednictvím komunálních poplatků odpovídat celkovým nákladům, které obci v souvislosti se zabezpečením tohoto systému vznikají.

Německý zákon o komunálních poplatcích (KAG) ukládá obcím, aby výše vybraných poplatků pokryla předpokládané náklady systému. Výše komunálních poplatků je mezi uživatele systému rozpočítána tak, aby celkový objem vybraných prostředků pokryl náklady obce. Stanovení konkrétní konstrukce poplatku (variabilní či paušální platba) je v pravomoci obce.

K pokrytí nákladů nejsou obce v **České republice** dle platné právní úpravy nuceny, což má často za následek, že **vybrané komunální poplatky neodpovídají celkové výši nákladů**, odpadové hospodářství pak musí být dotováno z jiných zdrojů komunálního rozpočtu. V průměru tvoří příjmy jen 62 % průměrných nákladů obce na odpadové hospodářství. V 37 % obce dokážou platbami od občanů pokrýt veškeré náklady obce na zabezpečení komunálního systému.

Komunální poplatek má dopad na rozhodování domácností o způsobu nakládání s komunálními odpady – produkci směsného komunálního odpadu a třídění využitelných složek, jejichž prostřednictvím má domácnost možnost ovlivnit celkovou výši poplatku. Z tohoto důvodu je hlavním předpokladem pro změnu rozhodování domácností v případě nakládání s odpady tzv. variabilní konstrukce poplatku. Jinak řečeno, výše poplatku musí být závislá na objemu produkce směsného komunálního odpadu, přičemž třídění využitelných složek je jednou z alternativ jak objem směsného komunálního odpadu snížit. [21]

3.3.1 Vývoj komunálních systémů v Německu⁴

Ve spolkové zemi Nordrhein-Westfalen (NRW) převládaly na počátku 90. let komunální systémy nakládání s odpady, pro něž byla typická **paušální konstrukce poplatku dle počtu členů domácnosti**. Tyto systémy byly jednoduché, měly nižší

⁴ konkrétně ve spolkové zemi Nordrhein-Westfalen (NRW)

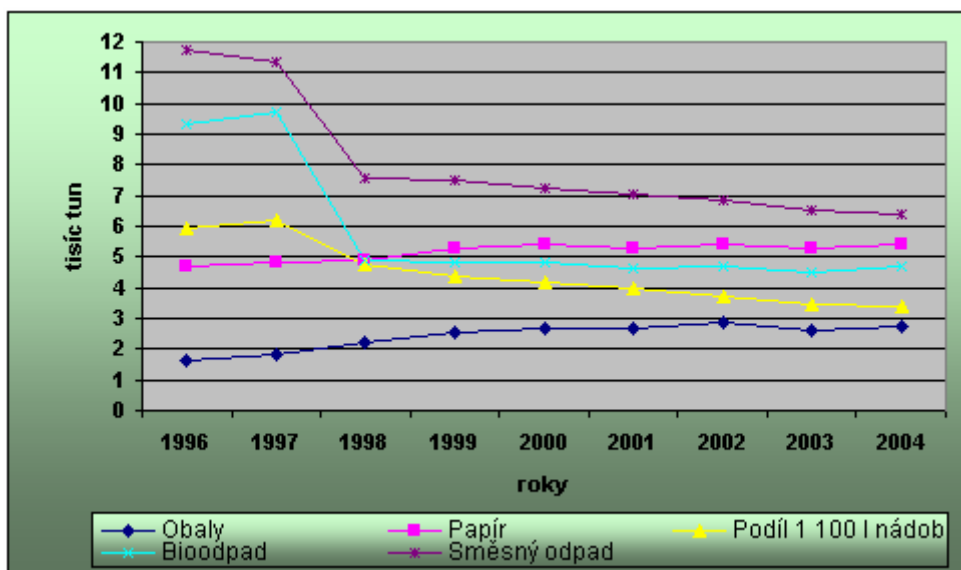
administrativní náročnost a minimální výši nedoplatků. Po nástupu nové legislativy (např. obalový zákon a tzv. TAsi – zákon zabývající se nakládáním s komunálním odpadem) a tlakem na třídění využitelných složek komunálního odpadu jako jedné z úspor primárních surovin se takto konstruované poplatky staly nevhodnými. Obce začaly zavádět náročnější **systemy poplatků kombinujících paušální a variabilní prvky**.

Důvodem této konstrukce poplatků byly vysoké fixní náklady komunálních systémů (např. nákup svozových vozidel, sběrných nádob, pořízení a provoz kapacit na využívání či odstraňování odpadu apod.). Pokrytí těchto nákladů by v případě jen variabilních plateb mohlo být ohroženo. V současnosti paušální platba činí 50 – 70 % celkové výše poplatku, aby bylo zajištěno jednak pokrytí fixních nákladů systému a také, aby byla zachována stimulace domácností k tříděnému sběru využitelných složek.

Poplatek je většinou odvozován od produkce směsného komunálního odpadu (někdy je zpoplatněn rovněž bioodpad), proto představuje třídění využitelných složek významnou strategii jak omezit výdaje domácností a zároveň jak snížit tlak na skládkové a spalovací kapacity. Obce také mohou díky tříděnému sběru vstupovat na trh druhotných surovin. Tržby z prodeje těchto surovin jsou důležitým příjmem obecního rozpočtu a v konečném důsledku mohou být argumentem pro snižování komunálních poplatků v dlouhém období.

Paušálních plateb využívá současné době malé procento obcí v NRW. Nejrozšířenějším typem poplatku jsou v NRW poplatky, jejichž výše je závislá na frekvenci svozu směsného komunálního odpadu, případně bioodpadu, objemu sběrných nádob nebo kombinaci obou kritérií. Stále větší význam získávají **náročnější systemy**, které zohledňují hmotnost směsného komunálního odpadu (Verwiegungssysteme), systemy založené na identifikaci sběrných nádob (Identifikationssysteme) či měření objemu odpadu ve sběrné nádobě ultrazvukem (Ultraschallmessung).

Obce se tím snaží při výpočtu poplatku maximálním způsobem zohlednit reálně produkované množství komunálního odpadu. Úspěšnost systému založeného na vážení produkovaného odpadu je zřejmá z následujícího obrázku, který znázorňuje vývoj produkce složek komunálního odpadu ve městě Detmold. [21]

obr. 8 Vývoj produkce složek komunálního odpadu ve městě Detmold

3.3.1.1 Problémy při zavádění podobných systémů v České republice

Na zkušenostech německých obcí se ukazuje, že **zavádění nových náročnějších systémů má vliv na produkci směsného komunálního odpadu**, ale i na objem třídění využitelných složek. I když je zavádění podobných systémů spojeno s relativně vysokými náklady, tak jsou tyto náklady v budoucnu kompenzovány úsporami nákladů na odstranění odpadu a zisky z prodeje využitelných složek. Kromě analýzy nákladů je při zavádění podobných systémů nutno zvážit potenciální rizika, jež se liší dle typu poplatkového systému.

Hlavním argumentem kritiků poplatkových systémů založených na variabilní platbě je možný vznik černých skládek. Protože jsou-li domácnosti stimulovány k úspoře nákladů prostřednictvím poklesu produkce směsného komunálního odpadu a třídění využitelných složek, potom největších úspor může domácnost dosáhnout využíváním černých skládek. V německých obcích se však ukazuje, že zvyšování množství černých skládek je dlouhodobým trendem, který není závislý na podobě komunálního systému, ale má převážně sociální důvody (např. v podobě nepřizpůsobivých skupin obyvatel).

Při zavádění systémů založených na variabilní platbě je nutno zvážit mnohé faktory, např. právní prostředí, informační kampaň, spotřební rozhodování domácností, kapacity na využívání a odstraňování odpadu v regionu a vlastnictví těchto kapacit apod.

Nakládání s komunálními odpady se v německých obcích stává součástí spotřebního koše domácností spolu s ostatními tržními službami, mezi nimiž se domácnosti na základě ceny a subjektivních potřeb rozhodují. V českých obcích převládá veřejný charakter této služby a ten je do značné míry umocněn i systémem financování. Zhruba 75 % našich obcí využívá místních poplatků, jež mají paušální charakter téměř bez možnosti domácnosti ovlivnit jejich výši.

I přes pozitivní výsledky informačních kampaní je účinnost variabilních prvků omezena ochotou domácností chovat se šetrně k životnímu prostředí. Nicméně dosavadní zkušenosti v německých obcích naznačují, variabilní platby mají významné výsledky nejen na nakládání s odpady, ale i na financování obecních systémů. Je však třeba si uvědomit, že primární funkcí poplatku není stimulovat k poklesu směsného odpadu a tříděnému sběru, ale uhradit všechny náklady, které se zabezpečením obecního systému obci vznikají.

[21]

3.3.2 Omezování vzniku komunálních odpadů v Belgii⁵

V roce 1998 byl ve valonském regionu Belgie schválen a vyhlášen nový ekonomický nástroj, který spočívá **ve speciální dani zatěžující města a obce** překročí-li produkci směsného komunálního odpadu nad povolené množství. Daň platí města a obce za každou tunu odpadu nad povolený limit směsného komunálního odpadu, který se spočítá jako součin stanoveného limitu produkce tohoto odpadu na jednoho obyvatele a počtu obyvatel v sídle trvale žijících.

Povolený limit na osobu/rok se prvních 5 let snižoval o 10 kg/rok (roku 1999 byl limit směsného komunálního odpadu na osobu stanoven na 270 kg/rok). Limit je vztažen na směsný komunální odpad odstraňovaný skládkováním nebo ve spalovně odpadů. Do limitu se nezapočítávají využitelné odpady jako sklo, plasty, papír atd., které se sbírají odděleně, dále jakýkoliv odpad, který je po sběru od občanů vytríděn nebo recyklován.

⁵ ve valonském regionu Belgie

Daň, kterou musí platit obce, činila ze začátku 27 eur/tunu odpadu vyprodukovaného v sídle nad stanovený limit a každý rok se zvyšuje o dvě eura na tunu.

Se snižováním produkce komunálního odpadu měly zkušenosti ještě před schválením a vyhlášením zmíněného ekonomického nástroje v obci Dilbeek (zhruba 4 000 obyvatel). Před kampaní, probíhající od roku 1995, byla produkce komunálního odpadu 495 kg na obyvatele ročně.

Kampaň zaměřená na rodiny, školy, veřejné služby a obchody byla vedena pomocí dotazníků do domácností, zasíláním informací poštou a veřejnou diskusí. V obci Dilbeek bylo také zřízeno informační centrum.

Po zavedení systému v roce 1996 byla opatření zaměřena na kompostování organického podílu komunálního odpadu (veřejnosti radilo 20 vyškolených odborníků). Výsledkem je, že v současnosti kompostuje bioodpady asi 60 % populace Dilbeeku, a to buď přímo u sebe na zahradě nebo prostřednictvím jednoho z 3 000 míst zřízených městem.

Mezi další opatření patřila redukce obalů, zejména v obchodech, náhradou odnosných tašek z plastů kartónovými krabicemi, prodejem nápojů ve vratných lahvích. Ve školách se omezilo používání produktů (konkrétně svačín) zabalených v několika obalech. Veřejnost byla nabádána ke koupi výrobků balených jednoduše nebo nebalených.

Ve městě byla vytvořena komise pro styk s občany a jejich informování. Došlo ke změně v systému sběru a třídění odpadu ve městě. Odpady od občanů začaly být odebírány přímo od bytů (dveří domů). Občané ukládali vybrané druhy odpadů do konkrétních barevných pytlů, přičemž pytle na směsný odpad byly výrazně dražší než pytle na tříděný odpad. Hmotnost produkovaného směsného komunálního odpadu odstraňovaného skládkováním se již za 6 měsíců roku 1996, kdy byl nový systém zaveden, snížila o 60 %. [17]

3.3.3 Ekonomické pobídky v Itálii

Zavedením ekonomických pobídek chtějí zákonodárci přimět obyvatele omezovat vznik odpadů a zvýšit jejich recyklaci. Vedlejším (neméně důležitým) aspektem je integrální pokrytí nákladů nakládání s odpady. Podstatou nového systému je, že producenti

domácích odpadů a odpadů podobných domovnímu mají **platit dle toho, jaké aktuální množství odpadů vyprodukují.**

Nový finanční systém zavedla italská směrnice č. 22 z roku 1997 (článek 49). Tato právní norma implementuje evropskou směrnici pro odpady 91/156/EC, nebezpečné odpady 91/689/EEC a obaly a odpadní obaly 94/62/EC. V rámci směrnice je zaveden tarif, který je placen uživateli dle toho, kolik produkuje odpadů. Tarif je tvořen dvěma složkami: jedna je fixní, je vztažena k počtu obyvatel domácnosti a kryje náklady, které musejí být rozděleny rovným dílem mezi všechny občany (např. náklady na čištění ulic). Druhá část poplatku je variabilní, zahrnuje náklady na sběr, recyklaci a skládkování a odpovídá aktuálnímu množství odpadů produkovaného obyvateli. Tato produkce je zjišťována vážením odpadu při svozu.

Starý systém poplatků, známý jako **TARSU**, byl vypočítáván na základě velikosti bytu (počet čtverečních metrů), a tak neměl žádný přímý vztah k produkci odpadů. Rozdíl mezi oběma systémy: v TARSU musí mít každý obyvatel podíl na státním (městském) rozpočtu, nový tarif namísto toho ber v úvahu dopad rodiny či podnikání na životní prostředí. Nový tarif převádí obyvatele z nepoučeného plátce daní na spotřebitele, který zvažuje své jednání a současně je vystaven ekonomickému tlaku. Ve stadiu získávání je spotřebitel stimulován k udržitelnému chování tak, aby si vybíral zboží, které mu umožní minimalizovat obaly, v post-spotřebitelské fázi je veden k recyklaci. Se zavedeným tarifem je omezení produkce odpadů dostupnější, protože se stimuluje poptávka po zboží, které produkuje minimum odpadů či obalů. Nově využitelné a plnitelné obaly se stávají dostupnějšími, protože jsou ekonomicky výhodné.

Dochází k znovuobjevování starých postupů jako je například domácí kompostování. Tento trend je důsledkem dalšího opatření spojeného s tarifem, a to systémem speciálních ekonomických pobídek. Domácím producentům, kteří provozují domácí kompostování, se o 30 % snižuje variabilní část tarifu. Pokud producenti odpadu podobného domácímu jeho část recyklují, tak i jim se úměrně sníží variabilní část poplatku.

Experimentální uplatnění nového tarifního systému bylo zavedeno během roku 2003 ve 347 italských městech, v nichž žije více než 3 800 000 obyvatel. Postupně se bude analyzovat, zda nový tarif naplňuje cíle, které se předpokládají a zda představuje platný finanční nástroj. [11]

3.4 METODY UŽITÉ PRO ZPRACOVÁNÍ DAT Z VYBRANÝCH OBCÍ

V předchozích kapitolách byly zmíněny tři možné volby obcí při vybírání úhrady za komunální odpad od fyzických osob. Podle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, si mohou obce zvolit mezi místním poplatkem, poplatkem za komunální odpad nebo smluvní formou.

Mezi vybranými obcemi jsou tři, které uplatňují při úhradě za komunální odpad od fyzických osob místní poplatek a dvě, které si zvolily poplatek za komunální odpad ve formě platby za známku, jejíž cenu odráží četnost svozu směsného komunálního odpadu.

Pro rozhodnutí o efektivnosti a výhodnosti určitého systému výběru poplatků za komunální odpad byly použity následující metody:

- analýza dokumentů a poskytnutých informací,
- komparativní prostorová analýza.

Od jednotlivých obcí byla získána potřebná data, a to z následujících zdrojů: z účetnictví obcí, z obecně závazných vyhlášek řešících tuto problematiku, z výkazů o komunálních odpadech, z hlášení o produkci a nakládání s odpady, z dotazníků společnosti Eko-kom o nakládání s komunálním odpadem v obci a z místního tisku.

Zjištěné informace byly dále analyzovány pomocí **komparativní (srovnávací) prostorové analýzy**⁶. Při této metodě bylo užito spojení metod analýzy (rozboru) a komparace (porovnání) mezi jednotlivými obcemi.

Smyslem provedené srovnávací analýzy je rozbor následujících oblastí: celkové náklady na odpadové hospodářství obce, náklady na směsný komunální odpad, náklady na tříděný sběr využitelných odpadů, ostatní náklady, příjmové složky odpadového hospodářství v obecních rozpočtech, množství komunálního odpadu. Dále jejich vzájemné porovnání vedoucí k nalezení nejvýznamnějších společných a odlišných znaků potřebných pro zhodnocení jednotlivých systémů výběrů poplatků za komunální odpad.

Přestože vybrané obce patří dle počtu obyvatel i výměry mezi menší obce (počet obyvatel v rozmezí 503 až 6 405 obyvatel, výměra v rozmezí 515 až 2 435 ha), nedají se

⁶ užití metody komparativní prostorové analýzy např. Sýkora, L. (1999) při analýze měst

získaná data za jednotlivé obce porovnávat bez předchozí úpravy. Pro úpravu dat byla aplikována metoda **přepočtu dat na jednoho obyvatele a rok**.⁷

V následujících kapitolách se již bude práce věnovat systémům poplatků za tuhý komunální odpad v konkrétních obcích a také hodnocení těchto systémů pomocí výše zmíněných metod.

⁷ tato metoda je užívána společností Eko-kom při zpracování údajů poskytnutých obcemi v ročních dotaznících o systémech nakládání s komunálním odpadem.

4 SYSTÉMY VÝBĚRU POPLATKŮ ZA ODVOZ TUHÉHO KOMUNÁLNÍHO ODPADU VE VYBRANÝCH OBCÍCH

Tato práce se nadále zabývá systémem výběru poplatků za odvoz tuhého komunálního odpadu v následujících obcích: Bezděkov nad Metují, Hronov, Police nad Metují, Velké Poříčí a Žďár nad Metují. Všechny zmíněné obce jsou z Královehradeckého kraje, bývalého okresu Náchod.

4.1 OBECNÉ ÚDAJE

Obec **Bezděkov nad Metují** má 503 trvale žijících obyvatel (stav k 31. 12. 2005) a rozkládá se na ploše 515 ha.

Tabulka 14 sleduje vývoj počtu obyvatel v období 2003 až 2005.

tab. 14 Počet obyvatel a hustota zalidnění v Bezděkově nad Metují

rok	počet obyvatel	hustota zalidnění (obyv./ha)
2003	501	0,973
2004	501	0,973
2005	503	0,977

Zdroj: Obecní úřad Bezděkov nad Metují

V obci je asi 160 objektů, všichni obyvatelé žijí v zástavbě s individuálním vytápěním. V obci není zavedena plynofikace.

Průměrná délka topného období je 195 dní.

Obec **Hronov** má 6 405 trvale žijících obyvatel (stav k 31. 12. 2005) a rozkládá se na ploše 2 204 ha. Město se dělí na šest částí – Hronov, Malá Čermná, Rokytník, Velký Dřevíč, Zbečnick, Žabokrky.

V tabulce 15 je zachycen vývoj počtu obyvatel v posledních letech.

tab. 15 Počet obyvatel a hustota zalidnění v Hronově

rok	počet obyvatel	hustota zalidnění (obyv./ha)
2003	6516	12,652
2004	6470	12,563
2005	6405	12,437

Zdroj: Městský úřad Hronov

Ve městě je 1 847 objektů (údaj z roku 2003), z toho je 1 398 obydlých. Ve městě je zavedena plynofikace.

Průměrná délka topného období je 185 dní.

Obec **Police nad Metují** má 4 307 obyvatel (stav k 31. 12. 2005) a rozkládá se na ploše 2 435 ha. Město se skládá ze šesti částí – Police nad Metují, Hlavňov, Hony, Pěkov, Radešov nad Metují a Velká Ledhuje.

Následující tabulka zachycuje vývoj počtu obyvatel v posledních třech letech.

tab. 16 Počet obyvatel a hustota zalidnění v Polici nad Metují

rok	počet obyvatel	hustota zalidnění (obyv./ha)
2003	4 330	8,408
2004	4 300	8,350
2005	4 316	8,381

Zdroj: Městský úřad Police nad Metují

Ve městě je asi 1 100 objektů. Ve městě je zavedena plynofikace.

Průměrná délka topného období je 190 dní.

Obec **Velké Poříčí** má 2 326 trvale žijících obyvatel (stav k 31. 12. 2005) a rozkládá se na ploše 746 ha.

Následující tabulka zachycuje vývoj počtu obyvatel za poslední tři roky.

tab. 17 Počet obyvatel a hustota zalidnění ve Velkém Poříčí

rok	počet obyvatel	hustota zalidnění (obyv./ha)
2003	2 320	4,505
2004	2 322	4,509
2005	2 326	4,517

Zdroj: Obecní úřad Velké Poříčí

V obci je zhruba 650 objektů. V obci je zavedena plynofikace.

Průměrná délka topného období je 190 dní.

Obec **Žďár nad Metují** má 557 trvale žijících obyvatel (stav k 31. 12. 2005) a rozkládá se na ploše 817 ha.

V tabulce 18 je uveden vývoj počtu obyvatel od roku 2000.

tab. 18 Počet obyvatel a hustota zalidnění ve Žďáře nad Metují

rok	počet obyvatel	hustota zalidnění (obyv./ha)
2000	487	0,946
2001	492	0,955
2002	513	0,996
2003	537	1,043
2004	554	1,076
2005	557	1,082

Zdroj: Obecní úřad ve Žďáře nad Metují

V obci je asi 200 objektů, z toho 34 slouží k individuální rekreaci. V obci je zavedena plynofikace.

Průměrná délka topného období je 190 dní.

4.2 SOUČASNÝ STAV NAKLÁDÁNÍ S TUHÝMI KOMUNÁLNÍMI ODPADY

Nakládání s komunálním odpadem v obcích se řídí **obecně závaznými vyhláškami** o stanovení systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, (poplatku)⁸, využívání a odstraňování komunálních odpadů a obecně závaznými vyhláškami o místním poplatku⁹ za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů.

Vyhlášky stanoví povinnost třídít odpad dle obcí stanoveného systému na následující složky: sklo, kovy, papír, plasty, nebezpečný odpad, odpad ze zeleně, směsný komunální odpad po vytřídění a velkoobjemový odpad.

⁸ v případě poplatku za nakládání s komunálním odpadem

⁹ v případě místního poplatku za nakládání s komunálním odpadem

Sběr využitelných složek komunálního odpadu je realizován přinášecím systémem (v obcích jsou rozmístěny kontejnery pro jednotlivé suroviny). V menších obcích nejsou rozmístěny kontejnery na papír, ten je odkládán ve sběrných dvorech či na místních základních školách. Výjimku ze sledovaných obcí tvoří Bezděkov nad Metují, kde ještě ani v roce 2005 nebyl zřízen sběrný dvůr, který by měl v budoucnu sloužit k odkládání velkoobjemového odpadu. Dosud je tento sběr organizován dvakrát do roka po dohodě se svozovou firmou a většinou se sousední obcí Machov. Kovy jsou odkládány ve sběrných dvorech, resp. ve sběrných a výkupnách odpadů (v případě měst) či do sběrného vozidla oprávněné osoby při mobilním sběru. V případě biologicky rozložitelného odpadu z kuchyní není obcemi zajištěn jeho sběr od občanů, je jim doporučováno, aby jej dávali do kompostéru či na udržovaný kompost na vlastním pozemku, případně do sběrných nádob na směsný odpad.

Nebezpečné složky komunálního odpadu se sváží dvakrát ročně při mobilním sběru podobně jako velkoobjemový odpad (ten je možno odkládat i ve sběrných dvorech).

V případě menších obcí je do sběrného dvora dále možno ukládat i odpad ze zahrad a parků, tento odpad je zde kompostován. Města k tomuto přistupují jinak, Police nad Metují odpad ze zahrad a parků dává odvážet na skládku, Hronov do kompostárny AGRO CS a.s. v České Skalici. Sběr tohoto odpadu od občanů tedy obce zajišťují.

K přepravě, využívání a odstraňování komunálního odpadu jsou určeny svozové společnosti, které s obcí uzavřely písemné dohody. Jejich seznam je uveden v následující tabulce 19 a 20.

tab. 19 Seznam společností svážejících komunální odpad v roce 2005 – 1. část

obec	komodita		
	sklo	plasty + nápojové kartony	papír
Bezděkov nad Metují	L. Martinec, Náchod	Marius Pedersen a.s., Hr.Králové	Marius Pedersen a.s., Hr.Králové
Hronov	L. Martinec, Náchod	Marius Pedersen a.s., Hr.Králové	Marius Pedersen a.s., Hr.Králové
Police nad Metují	L. Martinec, Náchod	Marius Pedersen a.s., Hr.Králové	Marius Pedersen a.s., Hr.Králové
			V. Pumr, Jetřichov
			STEF a.s., Broumov
			Diakonie Úpice
			Technické služby města
Velké Poříčí	L. Martinec, Náchod	Marius Pedersen a.s., Hr.Králové	Marius Pedersen a.s., Hr.Králové
Žďár nad Metují	L. Martinec, Náchod	Marius Pedersen a.s., Hr.Králové	V. Pumr, Jetřichov

Zdroj: Obecní (městské) úřady sledovaných obcí

tab. 20 Seznam společností svážejících komunální odpad v roce 2005 – 2. část

obec	komodita	
	kovy	směsný komunální odpad
Bezděkov nad Metují	V. Pumr, Jetřichov	Marius Pedersen a.s., Hr.Králové
Hronov	V. Pumr, Jetřichov	Marius Pedersen a.s., Hr.Králové
	TSR Czech Republic s.r.o., provozovna Hronov	
Police nad Metují	STEF a.s., Broumov	Marius Pedersen a.s., Hr.Králové
	p. Fridrich, Bělý	
Velké Poříčí	V. Pumr, Jetřichov	Marius Pedersen a.s., Hr.Králové
Žďár nad Metují	V. Pumr, Jetřichov	Marius Pedersen a.s., Hr.Králové
		Dopas, Náchod

Zdroj: Obecní (městské) úřady sledovaných obcí

Velkoobjemový a nebezpečný odpad je ze všech obcí svážen firmou Marius Pedersen a.s. Hradec Králové.

Svoz je v obcích prováděn na základě smluvního vztahu mezi obcí a příslušnou společností.

Zpracování využitelných složek komunálního odpadu zajišťují společnosti: TRANSFORM, a. s. , Lázně Bohdaneč (z plastů vyrábí výrobky na zahradu – plastové židle, různé doplňky apod.), Petr Stýblo – FEĎA, Hradec Králové a VETROPACK MORAVIA GLASS, a. s. z Kyjova (R a V a.s. Kyjov), společnost zabývající se výrobou nového obalového skla. Kovy zpracovává Václav Pumr z Jetřichova.

Převažujícím způsobem nakládání s komunálními odpady je **skládkování**. Komunální odpad obce je umísťován na třech skládkách, a to Podorlické skládkové v Křovicích u Dobrušky (projektovaná kapacita 265 000 tun za rok) , Skládce pod haldou ve Rtyni v Podkrkonoší (92 402) a v Buhuslavicích u Trutnova. Dalšími způsoby nakládání s komunálními odpady jsou kompostování a také využití jako druhotná surovina (týká se odděleně sbíraných surovin – skla, plastů, papíru, kovů).

Obyvatelé obcí se **informace týkající se nakládání s komunálním odpadem** dozívají prostřednictvím obecně závazných vyhlášek, které jsou vyvěšovány na úřední desce. Protože však většina obyvatel zprávy na úřední desce nečte, jsou nejdůležitější zprávy oznamovány místními rozhlasly a uveřejňovány v místních listech, případně

jednorázovými letáky do domácností. Další možností, jak zjistit hlavní informace z této oblasti, je podívat se na internetové stránky obcí.

Město Police nad Metují také vydává ve spolupráci se společností Marius Pedersen a.s. informační brožuru, která poskytuje informace o systému nakládání s komunálním odpadem, který město zavedlo. Cílem tohoto průvodce je informovat občany města o možnostech a konkrétním způsobu třídění, o rozmístění sběrných nádob na vytříděný odpad, o svozu směsného komunálního odpadu, o svozu nebezpečných a objemných odpadů, o provozu sběrný, o způsobu úhrady za odpadové služby apod.

K informovanosti občanů slouží i nálepky na kontejnerech na plasty, sklo a papír. Na nálepkách je napsáno, pro které materiály jsou kontejnery určeny.

Další oblastí, které bude věnována pozornost je financování systému nakládání s tuhým komunálním odpadem s důrazem na platby občanů.

4.3 PŘÍJMY A VÝDAJE V SYSTÉMU NAKLÁDÁNÍ S TUHÝM KOMUNÁLNÍM ODPADEM

U jednotlivých obcí je rozdílný přístup k financování odpadového hospodářství. Obce, ve kterých je zaveden místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů se snaží o vyrovnané příjmy a náklady, případně o co nejmenší rozdíl mezi příjmy a náklady, tak, aby systém nemusel být dotován velkými částkami z rozpočtu obce. Naopak obce s poplatkem za komunální odpad do oblasti nakládání s odpady významně přispívají.

Tuto situaci dobře vystihuje příklad obce Žďár nad Metují (uvedený v následující tabulce), kde se podařilo získat rozpis příjmů a výdajů v oblasti odpadů od roku 2000. Obec v letech 2000 a 2001 uplatňovala poplatek za komunální odpad ve formě prodeje známek, od roku 2002 přešla na místní poplatek.

tab. 21 Příjmy a výdaje v odpadovém hospodářství v letech 2000 až 2005 ve Žďáře nad Metují

roky	příjmy	výdaje
2000	74 000	100 000
2001	60 000	102 000
2002	147 000	160 000
2003	179 000	178 000
2004	225 000	229 000
2005	212 000	267 000

Zdroj: Obecní úřad Žďár nad Metují

Ačkoliv v loňském roce došlo k převýšení nákladů nad příjmy, obec může již v tomto roce na vzniklou situaci zareagovat zvýšením místního poplatku a tak se také stalo.

4.3.1 Místní poplatek v oblasti nakládání s odpady

Tři ze sledovaných obcí uplatňují možnost místního poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů, jedná se o Bezděkov nad Metují, Polici nad Metují a Žďár nad Metují.

Obce mají tuto oblast upravenou obecně závaznými vyhláškami o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů.

Na příkladu města Police nad Metují je ukázáno, **jak se počítá sazba tohoto poplatku** (konkrétně pro rok 2006). Místní poplatek je tvořen ze dvou položek – částkou za fyzickou osobu, která má v obci trvalý pobyt nebo fyzickou osobu, která má na území města ve vlastnictví stavbu určenou nebo sloužící k individuální rekreaci, ve které není hlášena k trvalému pobytu žádná fyzická osoba. Tato částka byla stanovena ve výši 160 Kč na jednoho poplatníka za jeden kalendářní rok (maximum dle zákona je 250 Kč) a pokrývá např. náklady na sběr a svoz tříděného odpadu.

Druhá položka je částka stanovená jako podíl skutečných nákladů města za sběr a svoz netříděného komunálního odpadu v roce 2005 na jednoho poplatníka za jeden kalendářní rok. Náklady na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu jsou rozúčtovány následovně:

- skutečné náklady účtované svozovou společností v roce 2005 1 261 525,- Kč
- počet fyzických osob s trvalým pobytem v obci 4 316

- počet fyzických osob, které mají v obci ve vlastnictví stavbu sloužící či určenou k individuální rekreaci 155

Částka druhé položky je tedy spočítána takto:

$$1\,261\,525,- \text{ Kč (náklady)} / 4\,471 \text{ (počet osob)} = 282,- \text{ Kč}$$

Celková sazba poplatku na rok 2006 by tedy měla být $160 + 282 = 442$ Kč. Ve skutečnosti je však nižší, protože zastupitelé se rozhodli, že do výše poplatku nebudou započítávat náklady na odpadkové koše rozmístěné po městě, na odpad ze hřbitova apod., protože tento odpad neprodukuje jen místní. Tyto náklady dosáhly v roce 2005 částky 134 000 Kč. Jednoduše spočteme, že $134\,000 / 4\,471 = 30,-$ Kč. Původně vypočtenou druhou částku poplatku snížíme o 30,- Kč a získáme 252,- Kč (respektive po úpravě 250,-Kč, což je nejvyšší možná částka), celková částka poplatku je tedy $160 + 250 = 410$ Kč.

Město stanovilo sazbu poplatku na rok 2006 na jednoho poplatníka ve výši 410,- Kč.

Přesto, že místní poplatek je vypočítáván ze skutečných nákladů obce za sběr a svoz netříděného komunálního odpadu, obce nevyberou maximálně možný objem prostředků. Rozhodující roli hrají osvobození a úlevy a také množství neplatičů.

U sledovaných obcí s místním poplatkem má nejvíce osvobození a úlev město Police nad Metují, nejméně Žďár nad Metují. V případě Police nad Metují je to dáno několika důvody, a to proto, že zastupitelé města uznávají oprávněnost nároků na osvobození úlev u mnoha skupin lidí (např. u obyvatel místního Domova důchodců, případně občanů umístěných v jiných domovech důchodců, mající trvalý pobyt na území města, u dětí umístěných v nápravných zařízeních pro mládež, u každého třetího a dalšího nezletilého dítěte v rodině, jsou-li první dvě mladší 18-ti let, u poplatníků pobývajících dlouhodobě v zahraničí, u poplatníků ve výkonu trestu odnětí svobody, u poplatníků majících trvalý pobyt na adrese Městského úřadu Police nad Metují), vesměs tedy u lidí, od kterých by poplatek byl jen těžko získáván. Město tedy některými z osvobození a úlevami řeší i problém případných neplatičů, protože vymáhání poplatku od určitých skupin lidí by stálo nemalé peníze a poplatek by stejně nebyl vymožen.

Oproti tomu obec Žďár nad Metují poskytuje zpětně úlevu jen u osob, které prokáží, že se zdržovali mimo území našeho státu a to nepřetržitě minimálně po dobu deseti měsíců.

Poplatek je poplatník povinen uhradit osobně nebo prostřednictvím společného zástupce, v případě Bezděkov nad Metují v jednorázové splátce do 30. června příslušného roku, v ostatních dvou obcích buď jednorázově do 31. března příslušného roku, nebo ve dvou pololetních splátkách (každá ve výši jedné poloviny z celkové roční sazby poplatku), a to 1. splátku do 31. března a 2. splátku do 31. srpna (v případě Žďáru nad Metují do 30. září) příslušného roku. Poplatek je možno uhradit v hotovosti na obecním či městském úřadě a v případě Bezděkov nad Metují a Police nad Metují i bezhotovostní úhradou.

Není-li poplatek včas zaplacen, je příslušný obecní či městský úřad oprávněn včas nezaplacený poplatek zvýšit až na trojnásobek. Dlužné poplatky lze vyměřit do tří let od konce roku, ve kterém poplatková povinnost vznikla. Byl-li před uplynutím tříleté lhůty učiněn výkon směřující k vyměření nebo doměření poplatku, běží tříletá lhůta znovu od konce roku, v němž byl poplatník či plátce o tomto úkonu písemně uvědoměn. Takto lze původní tříletou lhůtu prodloužit až na deset let počítáno od konce roku, ve kterém poplatková povinnost vznikla. Vybírání a vymáhání poplatků se řídí dle zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků. Tento zákon považují pracovníci zabývající se poplatky na obecních či městském úřadě za dostatečný pro správu tohoto poplatku.

V následující tabulce je ukázán vývoj sazby místních poplatků v jednotlivých obcích na osobu/objekt individuální rekreace.

tab. 22 Vývoj sazby místního poplatku (v Kč) za nakládání s komunálním odpadem

obec	rok				
	2002	2003	2004	2005	2006
Bezděkov nad Metují	220	220	290	320	340
Police nad Metují	310	320	360	410	410
Žďár nad Metují	250	290	330	330	350

Zdroj: Obecní (městské) úřady sledovaných obcí

Zaplacení poplatku garantuje svoz směsného komunálního odpadu v obci Bezděkov nad Metují 26krát ročně (jednou za 14 dní), v Polici nad Metují 42krát ročně (od června do září jednou za 14 dní, od října do května jednou týdně) a ve Žďáře nad Metují 20krát ročně (od září do dubna jednou za 14 dní, od května do srpna jednou za měsíc).

Se živnostníky podnikajícími na území obce uzavírají obce v případě zájmu podnikatele písemnou smlouvu o využívání systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. Podnikatel uhradí poplatek (např. v roce 2005 ve Žďáře nad Metují ve výši 1 075 Kč/nádoba/rok) a za to může využívat systém nakládání s komunálním odpadem v obci.

Všechny tři obce začaly systém místního poplatku za komunální odpad praktikovat od roku 2002 a jsou s ním spokojeni a neuvažují o přechodu k jinému způsobu úhrady za nakládání s komunálním odpadem. Oceňují přehlednost a jednoduchost systému spočívající v tom, že pracovníci příslušného obecního či městského úřadu mohou velmi dobře plánovat celkovou částku, kterou získají do odpadového hospodářství z plateb občanů či majitelů rekreačních objektů, obec tak následně nemusí velkými částkami dotovat oblast odpadového hospodářství a díky tomu, že správa tohoto místního poplatku se řídí zákonem č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků (což je dosti účinný nástroj, např. v případě nezaplacení možnost sáhnout na sociální dávky neplatiče), je evidován malý počet neplatičů. Například v Polici nad Metují jich za rok 2005 bylo asi 80, což představuje asi 2 % neplatičů. Ale vzhledem k tomu, že obce mohou poplatek vymáhat několik let zpětně, i toto číslo bude ještě sníženo.

4.3.2 Poplatek za komunální odpad

Dvě ze sledovaných obcí uplatňují možnost poplatku za komunální odpad, který je upraven v § 17a novely zákona o odpadech. Těmito obcemi jsou Hronov a Velké Poříčí.

Obce mají tuto oblast upravenou obecně závaznými vyhláškami o stanovení systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, poplatku, využívání a odstraňování komunálních odpadů.

Na příkladu obou obcí je uvedena **výše poplatku**, která je dána cenou poskytovaných služeb. Ceník obcím zasílá společnost, která dané obci poskytuje služby v odpadovém hospodářství, v případě sledovaných obcí společnost Marius Pedersen. Do ceny se promítne množství produkovaných odpadů a samozřejmě výše zákonných poplatků za zneškodňování odpadů na skládkách, případně výše poplatku u nebezpečných

odpadů. Například v roce 2005 a 2006 došlo k navýšení poplatku za zneškodňování odpadů na skládkách ze stávajících 200,- Kč/tuna na 300,- Kč/tuna. U nebezpečných odpadů byl nárůst ještě výraznější, a to na 600,- Kč/tuna (100,- Kč/tuna – základní sazba a 500,- Kč/tuna – riziková sazba). K navýšení ceny nebezpečných odpadů svážených ve sledovaných obcích nedošlo vzhledem k možnosti dalších způsobů odstranění či využívání jednotlivých druhů nebezpečných odpadů.

V následující tabulce uvedu přehled cen pro režimový systém svozu pro město Hronov.

tab. 23 Ceny za sběr, svoz a odstranění komunálního odpadu v Kč/rok (bez DPH) v Hronově v letech 2003 – 2006

četnost svozu	rok			
	2003	2004	2005	2006
	sběrná nádoba 110 l a 120 l			
52 svozů/rok	1 407 Kč	1 491 Kč	1 638 Kč	1 638 Kč
42 svozů/rok	1 176 Kč	1 247 Kč	1 360 Kč	1 360 Kč
26 svozů/rok	760 Kč	806 Kč	876 Kč	876 Kč
13 svozů/rok	401 Kč	425 Kč	460 Kč	460 Kč
jednorázový svoz, svoz v PE obalech	44 Kč	46 Kč	49 Kč	49 Kč
	kontejner 1 100 l			
52 svozů/rok	7 775 Kč	8 242 Kč	8 866 Kč	8 866 Kč
26 svozů/rok	4 163 Kč	4 413 Kč	4 777 Kč	4 777 Kč
13 svozů/rok	2 848 Kč	3 018 Kč	3 225 Kč	3 225 Kč

Zdroj: Městský úřad Hronov

Pozn. svoz v PE obalech znamená, že u rekreačních staveb či při mimořádném nahromadění většího množství směšného odpadu u ostatních domů, je možné pro odložení a svoz tohoto odpadu použít PE obal (pytel) s logem společnosti Marius Pedersen a.s., zakoupený přímo u této společnosti nebo na příslušném obecním či městském úřadě.

Pozn. občané si známky pro jednotlivé svozy kupují s DPH 19 %. Cena známky je v letošním roce např. u 52 svozů/rok 1 942,- Kč, u 42 svozů/rok 1 618,- Kč, u 26 svozů/rok 1 042,- Kč, u 13 svozů/rok 547,- Kč a u jednorázového svozu 58,- Kč.

U města Hronov nejsou k dispozici údaje o množství prodaných známek, protože známky neprodává Městský úřad, ale přímo pracovnice společnosti Marius Pedersen a.s., a tak příjmy z poplatků či cen hrazených občany a živnostníky se v rozpočtu města objevují jako nulová položka.

Městský úřad v Hronově v roce 2003 dělal analýzu, kolik občanů se účastní na odpadovém hospodářství města. Zjišťoval to podle toho, u kolika obydlých domů na území města měli občané přistavenou nádobu (ve svém vlastnictví či pronajatou) s platnou známkou. Došlo se k závěru, že z 1398 obydlých domů se odpad svážel z 1 183 domů, tedy z 84,6 % obydlých domů. Obecně by se tedy dalo říci, že počet neplatičů se pohyboval kolem 15 % (těžko však někomu dokazovat, že produkuje komunální odpad, ale nepodílí se žádnou platbou na odpadovém hospodářství města).

Další tabulka ukazuje přehled cen pro režimový systém svozu pro obec Velké Poříčí.

tab. 24 Ceny za sběr, svoz a odstranění komunálního odpadu v Kč/rok (s DPH) ve Velkém Poříčí v letech 2003 – 2006

četnost svozu	rok			
	2003	2004	2005	2006
	sběrná nádoba 110 l a 120 l			
52 svozů/rok	1 480 Kč	1 570 Kč	1 900 Kč	1 900 Kč
42 svozů/rok	1 250 Kč	1 330 Kč	1 600 Kč	1 600 Kč
26 svozů/rok	810 Kč	860 Kč	1 035 Kč	1 035 Kč
13 svozů/rok	425 Kč	450 Kč	540 Kč	540 Kč
jednorázový svoz, svoz v PE obalech	45 Kč	47 Kč	56 Kč	56 Kč
	kontejner 1 100 l			
52 svozů/rok	-	-	10 830 Kč	10 830 Kč

Zdroj: Obecní úřad Velké Poříčí

Pozn. Ceny za svoz kontejneru 1 100 l v letech 2003 a 2004 není k dispozici.

Obecní úřad ve Velkém Poříčí od společnosti Marius Pedersen a.s. nakupuje známky, které pak prodává zájemcům z řad občanů.

V následujícím přehledu je uveden počet prodaných známek v letech 2004 a 2005.

tab. 25 Množství prodaných známek (v ks/rok) ve Velkém Poříčí v letech 2004 a 2005

četnost svozu	rok	
	2004	2005
52 svozů/rok	134	136
42 svozů/rok	10	11
26 svozů/rok	197	206
13 svozů/rok	124	131
jednorázový svoz	308	239
pronájem nádob 110 l	91	104

Zdroj: Obecní úřad Velké Poříčí

V roce 2004 bylo prodáno celkem 773 ks známek v celkové hodnotě 463 386,- Kč, zatímco roku 2005 bylo prodáno 723 ks známek v hodnotě 573 334,- Kč. Nárůst příjmů tak není dán zvýšením množství celkového prodaného počtu známek, ani výrazným nárůstem prodeje určitého typu známek, ale spíše navýšením ceny za známku v roce 2005.

Z výše uvedeného vyplývá, že obě **obce uplatňují prodej známek, jejichž cena odráží četnost svozu směsného komunálního odpadu**. Do poplatku za komunální odpad není započítávána platba za prováděný tříděný sběr ani náklady na odvoz a odstranění objemného odpadu. Například v roce 2005 stál město Hronov 174,- Kč jeden výsyp 1 100 l kontejneru na plasty a nápojové kartony, 198,- Kč jeden výsyp kontejneru na papír a 120,- Kč jeden výsyp kontejneru na sklo.

I přesto, že poplatek za komunální odpad pokrývá jen určitou část odpadového hospodářství obcí a obce tak musejí výrazně dotovat celý systém, ani jedna ze sledovaných obcí neuvažuje o přechodu na místní poplatek. Odůvodňují to zejména spokojeností občanů se zavedeným systémem a určitým návykem na něj a argumentují také tím, že pro vícečlennou rodinu by úhrada místním poplatkem byla dražší než úhrada známkou (s tím by se dalo polemizovat, protože vícečlennou rodinu by v systému místního poplatku mohlo zvýhodnit poskytnutí určité úlevy jako je tomu např. ve městě Police nad Metují). Ani v jedné obci však nevyloučili možnost toho, že po zvolení nového zastupitelstva se objeví návrhy na změnu systému výběru poplatků za nakládání s komunálním odpadem.

Dosud se práce věnovala spíše popisu systémů poplatků za tuhý komunální odpad ve vybraných obcích, nyní se s pomocí rozboru vybraných oblastí zaměří na porovnání a zhodnocení těchto systémů.

5 ZHODNOCENÍ SYSTÉMU VÝBĚRU POPLATKŮ ZA ODVOZ TUHÉHO KOMUNÁLNÍHO ODPADU

Při hodnocení systémů výběru poplatků bude pozornost zaměřena na následující oblasti: celkové náklady na odpadové hospodářství obce, náklady na směsný komunální odpad, náklady na tříděný sběr využitelných odpadů, ostatní náklady, příjmové složky odpadového hospodářství v obecních rozpočtech, množství komunálního odpadu.

5.1 CELKOVÉ NÁKLADY NA ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ OBCE

Do celkových nákladů byly pro hodnocení započítány tyto položky: směsný komunální odpad, tříděný sběr, objemný odpad, nebezpečné odpady, sběrné dvory, propagace, koše, ostatní (např. biologický odpad apod.). Ani jedna z obcí nevykazovala náklady na likvidaci černých skládek.

V následující tabulce jsou shrnuty celkové náklady obcí na odpadové hospodářství.

tab. 26 Celkové náklady obcí (v tis. Kč) na odpadové hospodářství v letech 2003 až 2005

obec	rok		
	2003	2004	2005
Bezděkov nad Metují	120	150	174
<i>Hronov</i>	871	1 036	1 295
<i>Velké Poříčí</i>	773	870	1 002
Police nad Metují	1 856	2 005	2 335
Žďár nad Metují	178	229	267

Zdroj: Obecní (městské) úřady sledovaných obcí

Celkové náklady na odpadové hospodářství se v obcích s poplatkem za komunální odpad v podobě známek (v tabulce označených kurzívou) se v roce 2005 pohybovaly u města Hronov na hodnotě 202 Kč/obyv./rok (v roce 2004 dosáhly náklady 160 Kč/obyv./rok, došlo tedy k meziročnímu nárůstu o 26,3 %), u obce Velké Poříčí byly 431 Kč/obyv./rok (v roce 2004 byly náklady 375 Kč/obyv./rok, opět došlo k meziročnímu nárůstu, a to o 14,9 %).

Náklady města Hronov jsou výrazně nižší než republikové průměry (republikový průměr v roce 2003 byl 716,3 Kč/obyv./rok), zřejmě je to dáno tím, že město vykazuje relativně nízké hodnoty u výdajů na svoz a odstranění směsného komunálního odpadu

a nulové hodnoty u výdajů na sběrný dvůr. Na území města není sběrný dvůr, ale dvě sběrné druhotných surovin, na které město nepřispívá z rozpočtu.

U sledovaných obcí s místním poplatkem jsou celkové náklady v roce 2005 následující. V Bezděkově nad Metují se dostaly na 346 Kč/obyv./rok (v roce 2004 byly 299 Kč/obyv./rok, meziroční nárůst o 15,7 %), u města Police nad Metují celkové náklady dosáhly 541 Kč/obyv./rok (v roce 2004 byly 466 Kč/obyv./rok, došlo k meziročnímu nárůstu o 16,1 %), ve Žďáře nad Metují se vyšplhaly na 479 Kč/obyv./rok (o rok dříve dosáhly 413 Kč/obyv./rok, tedy opět meziroční nárůst o 16 %).

Celkové náklady ve sledovaných obcích jsou v průměru nižší u obcí s poplatkem za komunální odpad, ale ve všech obcích se meziročně zvyšují.

5.1.1 Náklady na směsný komunální odpad

V následující tabulce jsou zaznamenány náklady na odstraňování směsných komunálních odpadů.

tab. 27 Náklady obcí (v tis. Kč) na odstraňování směsného komunálního odpadu v letech 2003 až 2005

obec	rok		
	2003	2004	2005
Bezděkov nad Metují	72	90	105
Hronov	427	515	161
Velké Poříčí	320	390	420
Police nad Metují	1 101	1 120	1 262
Žďár nad Metují	94	118	143

Zdroj: Obecní (městské) úřady sledovaných obcí

Náklady na odstraňování směsných komunálních odpadů tvoří největší podíl nákladů u všech sledovaných obcí (zhruba 50 %). Není tomu tak u města Hronov, protože to díky jinému systému zaúčtování nákladů na směsný komunální odpad a příjmů z poplatků od občanů vykazuje velmi nízké náklady na odstraňování směsných komunálních odpadů.

Celkové náklady na odstraňování směsných komunálních odpadů se v obcích s poplatkem za komunální odpad v podobě známek (v tabulce značených kurzívou) v roce 2005 pohybovaly u města Hronov na hodnotě 25 Kč/obyv./rok (v roce 2004 byly náklady

80 Kč/obyv./rok, došlo tedy k meziročnímu poklesu o 68,8 % - hlavní příčinou je jiný způsob vedení evidence odpadového hospodářství města), u obce Velké Poříčí 211 Kč/obyv./rok (v roce 2004 byly náklady 185 Kč/obyv./rok, opět došlo k meziročnímu nárůstu, a to o 14 %).

Vzhledem k počtu obyvatel a rozloze města Hronov je hodnota 25 Kč/obyv./rok extrémně nízká, ale je to způsobeno tím, že obec v příjmech města v odpadovém hospodářství neviduje platby hrazené občany (známky prodává zaměstnankyně svozové firmy Marius Pedersen a.s. a tyto příjmy jdou přímo této firmě) a náklady na svoz směsného komunálního odpadu evidované ve výdajích města v odpadovém hospodářství jsou jen část všech nákladů na odstraňování směsného komunálního odpadu (ty, co převyšují příjmy svozové firmy na odstraňování komunálního odpadu).

Přesto se z uvedených hodnot dá vyčíst to, že dotace z městského rozpočtu na odstraňování směsných komunálních odpadů klesá (např. ve srovnání s rokem 2004).

U sledovaných obcí s místním poplatkem jsou náklady na odstraňování směsného komunálního odpadu následující. V obci Bezděkov nad Metují tyto náklady dosáhly v roce 2005 209 Kč/obyv./rok (v roce 2004 byly 180 Kč/obyv./rok, meziroční nárůst byl 16,1 %). U města Police nad Metují bylo dosaženo nákladů 282 Kč/obyv./rok (v roce 2004 byly 250 Kč/obyv./rok, došlo k meziročnímu nárůstu o 12,8 %), ve Žďáře nad Metují se vyšplhaly na 257 Kč/obyv./rok (o rok dříve dosáhly 213 Kč/obyv./rok, tedy opět meziroční nárůst, a to o 20,6 %).

Náklady na odstraňování směsného komunálního odpadu ve sledovaných obcích jsou v průměru nižší u obcí s poplatkem za komunální odpad, ale ve všech obcích se meziročně zvyšují. Město Police nad Metují již skutečnými náklady za směsný komunální odpad (druhou složkou místního poplatku) překračuje maximální hodnotu 250,-Kč na obyvatele a rok).

Náklady na směsný komunální odpad jsou promítány do plateb občanů (místní poplatek, poplatek za komunální odpad). Ve všech sledovaných obcích náklady spojené se směsným komunálním odpadem plně hradí občané.

5.1.2 Náklady na tříděný sběr využitelných odpadů

V následující tabulce jsou zaznamenány náklady na tříděný sběr využitelných odpadů.

tab. 28 Náklady obcí (v tis. Kč) na tříděný sběr využitelných složek komunálního odpadu v letech 2003 až 2005

obec	rok		
	2003	2004	2005
Bezděkov nad Metují	12	20	32
Hronov	230	315	426
Velké Poříčí	145	150	177
Police nad Metují	325	340	363
Žďár nad Metují	26	35	54

Zdroj: Obecní (městské) úřady sledovaných obcí

Náklady na tříděný sběr využitelných složek komunálního odpadu tvoří zhruba 20 % nákladů sledovaných obcí (více u města Hronov).

Celkové náklady na tříděný sběr využitelných složek komunálního odpadu se v obcích s poplatkem za komunální odpad v podobě známek (v tabulce značených kurzívou) v roce 2005 pohybovaly u města Hronov na hodnotě 66 Kč/obyv./rok (v roce 2004 byly náklady 49 Kč/obyv./rok, došlo tedy k meziročnímu nárůstu o 34,7 %), u obce Velké Poříčí 76 Kč/obyv./rok (v roce 2004 byly náklady 65 Kč/obyv./rok, opět došlo k meziročnímu nárůstu, a to o 16,9 %).

U sledovaných obcí s místním poplatkem jsou náklady na tříděný sběr využitelných složek komunálního odpadu následující. V obci Bezděkov nad Metují tyto náklady dosáhly v roce 2005 64 Kč/obyv./rok (v roce 2004 byly 40 Kč/obyv./rok, meziroční nárůst byl 64 %). U města Police nad Metují bylo dosaženo nákladů 84 Kč/obyv./rok (v roce 2004 byly 79 Kč/obyv./rok, došlo k meziročnímu nárůstu o 6,3 %), ve Žďáře nad Metují se vyšplhaly na 97 Kč/obyv./rok (o rok dříve dosáhly 63 Kč/obyv./rok, tedy opět meziroční nárůst, a to o 54 %).

Všechny obce zaznamenaly výrazný nárůst (město Police nad Metují mírný nárůst) meziročních nákladů na sběr využitelných složek komunálního odpadu. To se dá vysvětlit umístěním většího počtu nádob na využitelné složky komunálního odpadu, zvýšením

množství vytríděných složek a s tím souvisejícím větším počtem výsypů těchto nádob a také větší informovaností obyvatel o třídění využitelných složek komunálního odpadu.

V průměru obce s poplatkem za komunální odpad vykazují menší náklady na sběr vytríděných složek.

Náklady na sběr vytríděných složek se ve sledovaných obcích pohybují zhruba na úrovni republikového průměru roku 2003.

5.1.3 Další náklady

V předchozích dvou kapitolách byly zmíněny náklady, které ve většině obcí představují rozhodující podíl na celkových nákladech.

Významnou kategorii představují i náklady na svoz a odstranění objemného odpadu, které popisuje další tabulka.

tab. 29 Náklady obcí (v tis. Kč) na svoz a odstranění objemného odpadu v letech 2004 a 2005

obec	rok	
	2004	2005
Bezděkov nad Metují	15	20
<i>Hronov</i>	118	135
<i>Velké Poříčí</i>	260	334
Police nad Metují	330	433*
Žďár nad Metují	29	37

Zdroj: Obecní (městské) úřady sledovaných obcí

* včetně nákladů na sběrný dvůr

Náklady na svoz a odstranění objemného odpadu tvoří zhruba 15 % nákladů jednotlivých obcí, výjimku tvoří obec Velké Poříčí (30 %).

Celkové náklady na svoz a odstranění objemného odpadu se v obcích s poplatkem za komunální odpad v podobě známek (v tabulce označených kurzívou) v roce 2005 pohybovaly u města Hronov na hodnotě 21 Kč/obyv./rok (v roce 2004 byly náklady 18 Kč/obyv./rok, došlo tedy k meziročnímu nárůstu o 16,7 %), u obce Velké Poříčí 144 Kč/obyv./rok (v roce 2004 byly náklady 112 Kč/obyv./rok, došlo k meziročnímu nárůstu, a to o 28,6 %).

U sledovaných obcí s místním poplatkem jsou náklady na svoz a odstranění objemného odpadu v roce 2005 následující. V Bezděkově nad Metují se náklady dostaly na 40 Kč/obyv./rok (v roce 2004 byly 30 Kč/obyv./rok, došlo k meziročnímu nárůstu o 33,3 %), ve městě Police nad Metují bylo dosaženo nákladů 100 Kč/obyv./rok (v roce 2004 byly 77 Kč/obyv./rok, došlo k meziročnímu nárůstu o 29,9 %), ve Žďáře nad Metují se vyšplhaly na 66 Kč/obyv./rok (o rok dříve dosáhly 52 Kč/obyv./rok, tedy opět meziroční nárůst, a to o 26,9 %).

Opět byl zaznamenán nárůst nákladů na svoz a odstranění objemného odpadu u všech sledovaných obcí, tentokrát však nejsou rozdíly mezi náklady u obcí s místním poplatkem a obcemi s poplatkem za komunální odpad.

Významnou položku v nákladech za komunální odpad tvoří i náklady na sběr nebezpečného odpadu (2 až 12 % všech nákladů), u měst náklady na koše a náklady na sběrné dvory.

Od nákladů v odpadovém hospodářství obcí bude nyní pozornost přesunuta k příjmovým složkám v této oblasti.

5.2 PŘÍJMOVÉ SLOŽKY ODPADOVÉHO HOSPODÁŘSTVÍ V OBECNÍCH ROZPOČTECH

Hlavní příjmovou složkou je ve sledovaných obcích **poplatek od občanů** za provozování systému nakládání s komunálními odpady. Pouze město Hronov v příjmech města na odpadové hospodářství vykazuje tuto položku jako nulovou, protože poplatky nevybírá pracovník místního městského úřadu, ale přímo zaměstnankyně svozové firmy Marius Pedersen a.s. a Městský úřad v Hronově tak nevede záznamy o vybraných poplatcích.

Významnou položku tvoří také **platby od** autorizované obalové **společnosti Ekokom**, která provozuje integrovaný systém založený na spolupráci s obcemi. Některé obce tyto příjmy vedou i pod složkou příjmy z prodeje druhotných surovin.

Dalším příjmem jsou v některých obcích **platby od živnostníků**, kteří využívají systém obce.

Celkové příjmy v odpadovém hospodářství obcí zaznamenává následující tabulka.

tab. 30 Celkové příjmy obcí (v tis. Kč) v odpadovém hospodářství v letech 2003 až 2005

obec	rok		
	2003	2004	2005
Bezděkov nad Metují	105	149	170
Hronov	72	183	261
Velké Poříčí	450	494	646
Police nad Metují	1 650	1 760	2 066
Žďár nad Metují	179	225	212

Zdroj: Obecní (městské) úřady sledovaných obcí

Z výše uvedených důvodů vykazuje extrémně nízké celkové příjmy město Hronov, v roce 2005 činily 41 Kč/obyv./rok (v roce 2004 byly příjmy 28 Kč/obyv./rok, došlo tedy k meziročnímu nárůstu o 46,4 %), u obce Velké Poříčí 278 Kč/obyv./rok (v roce 2004 byly příjmy 213 Kč/obyv./rok, došlo k meziročnímu nárůstu, a to o 30,5 %).

U sledovaných obcí s místním poplatkem jsou celkové příjmy za rok 2005 následující. V Bezděkově nad Metují se příjmy pohybovaly na úrovni 338 Kč/obyv./rok (v roce 2004 byly 297 Kč/obyv./rok, meziroční nárůst o 13,8 %), ve městě Police nad Metují bylo dosaženo příjmů 479 Kč/obyv./rok (v roce 2004 byly 409 Kč/obyv./rok, došlo k meziročnímu nárůstu o 17,1 %), ve Žďáře nad Metují se vyšplhaly na 381 Kč/obyv./rok (o rok dříve dosáhly 406 Kč/obyv./rok, tedy meziroční pokles, a to o 6,2 %).

Z uvedeného vyplývá, že nižší příjmy vykazují obce s poplatkem za komunální odpad. V obcích dochází k nárůstu příjmů v odpadovém hospodářství, výjimkou je Žďár nad Metují, kde pokles příjmů zapříčinily nižší platby od Eko-komu.

Nyní tedy k podrobnějšímu **rozboru příjmů**. Již bylo uvedeno, že nejdůležitějším zdrojem příjmů jsou poplatky od občanů (ve Velkém Poříčí tvořily v roce 2005 výši 589 tisíc 91,3 % příjmů, v Bezděkově nad Metují částkou 163 tisíc 95,9 % příjmů, v Polici nad Metují částkou 1 693 tisíc 81,9 % příjmů a ve Žďáře nad Metují 195 tisíc znamenalo 92 % příjmů).

Platby od živnostníků zapojených do systému obce tvoří zhruba 2 – 3 % příjmů ve sledovaných obcích (Hronov opět vykazuje jako nulovou položku).

Dotace od Eko-komu tvoří v Hronově 100 % příjmů, ve Velkém Poříčí částkou 47 tisíc 7,4 % příjmů, v Bezděkově nad Metují částkou 7 tisíc 4,1 % příjmů, v Polici nad Metují částkou 310 tisíc 15 % příjmů a ve Žďáře nad Metují tvoří 10 tisíc 4,7 % příjmů.

Žádné další příjmy obce v odpadovém hospodářství nezaznamenaly.

Pomine-li se město Hronov, odlišné systémy výběru poplatků za odvoz komunálního odpadu nemají vliv na skladbu příjmů obcí v odpadovém hospodářství.

Nyní bude pozornost ještě zaměřena na **poměr příjmů k výdajům** v jednotlivých obcích.

tab. 31 Poměr příjmů k výdajům v jednotlivých obcích v letech 2004 a 2005

obec	rok 2004		poměr P/V	rok 2005		poměr P/V
	příjmy (P)	výdaje (V)		příjmy (P)	výdaje (V)	
Bezděkov nad Metují	149	150	99,3	170	174	97,7
Hronov	183	1 036	17,7	261	1 295	20,2
Velké Poříčí	494	870	56,8	646	1 002	64,5
Police nad Metují	1 760	2 005	87,8	2 066	2 335	88,5
Žďár nad Metují	225	229	98,3	212	267	79,4

Zdroj: Obecní (městské) úřady sledovaných obcí

Z tabulky je vidět, že obce s místním poplatkem objemem svých příjmů mnohem lépe kryjí své výdaje v odpadovém hospodářství.

Důvodů bude více, ale ten hlavní je tento: po přepočítání poplatků od občanů na jednoho obyvatele za rok, vyjdou následující hodnoty: Velké Poříčí jako zástupce obce s poplatkem za komunální odpad získalo v roce 2005 253 Kč/byv./rok, Bezděkov nad Metují, Police nad Metují a Žďár nad Metují (zástupci místního poplatku) měly tyto příjmy ve výši 324 Kč/byv./rok, respektive 392 Kč/byv./rok, respektive 350 Kč/byv./rok (zhruba o 100 Kč na jednoho obyvatele více).

U příjmů od Eko-komu je situace opačná. Obce s poplatkem za komunální odpad vykazují v průměru příjem 30 Kč/byv./rok, obce s místním poplatkem 35 Kč/byv./rok. Ale náklady na tříděný odpad jsou u obcí s poplatkem za komunální odpad v průměru

o 10 Kč/obyv./rok nižší, a tak obcím s tímto systémem výběru poplatků zůstává z této oblasti příjem průměrně jen o 5 Kč/obyv./rok vyšší.

Pro porovnání a zhodnocení systémů poplatků za komunální odpad je důležité zastavit se kromě nákladů a příjmů i u množství vyprodukovaného komunálního odpadu.

5.3 MNOŽSTVÍ KOMUNÁLNÍHO ODPADU

Celkové množství komunálního odpadu vyprodukovaného na území sledovaných obcí zachycuje následující tabulka.

tab. 32 Celkové množství komunálního odpadu (v tunách) v jednotlivých obcích v letech 2003 až 2005

obec	rok		
	2003	2004	2005
Bezděkov nad Metují	109,1	84,2	62,1
Hronov	1442,9	1067,2	1219,2
Velké Poříčí	457,9	402,1	413,9
Police nad Metují	1750,0	1682,2	1410,5
Žďár nad Metují	116,8	138,2	146,0

Zdroj: Obecní (městske) úřady sledovaných obcí

Celkové množství komunálního odpadu se v obcích s poplatkem za komunální odpad v podobě známek (v tabulce označených kurzívou) v roce 2005 pohybovalo u města Hronov na hodnotě 190 kg/obyv./rok (v roce 2004 bylo množství 165 kg/obyv./rok, došlo tedy k meziročnímu nárůstu o 15,2 %), u obce Velké Poříčí 178 kg/obyv./rok (v roce 2004 bylo množství 173 kg/obyv./rok, došlo k meziročnímu nárůstu, a to o 2,9 %).

U sledovaných obcí s místním poplatkem je vybrané množství komunálního odpadu následující. V Bezděkově nad Metují se vybralo v roce 2005 123 kg/obyv./rok (v roce 2004 množství 168 kg/obyv./rok, došlo k meziročnímu poklesu o 26,8 %). Ve městě Police nad Metují bylo dosažené množství 327 kg/obyv./rok (v roce 2004 bylo 391 kg/obyv./rok, došlo k meziročnímu poklesu o 16,4 %), ve Žďáře nad Metují se vyšplhalo na 262 kg/obyv./rok (o rok dříve dosáhlo 249 kg/obyv./rok, tedy mírný meziroční nárůst, a to o 5,2 %).

Z uvedeného vyplývá, že u obcí s poplatkem za komunální odpad dochází k meziročnímu nárůstu množství vyprodukovaného odpadu, oproti tomu obce s místním poplatkem vykazují pokles či jen mírný nárůst množství komunálního odpadu.

5.3.1 Množství směsného komunálního odpadu

Nejvýznamnější složku komunálního odpadu tvoří směsný komunální odpad, jeho množství v jednotlivých obcích uvádí další tabulka.

tab. 33 Množství směsného komunálního odpadu (v tunách) v jednotlivých obcích v letech 2003 až 2005

obec	rok		
	2003	2004	2005
Bezděkov nad Metují	95,6	69,1	46,1
Hronov	1324,1	848,1	850,0
Velké Poříčí	361,3	303,2	319,9
Police nad Metují	868,2	874,4	708,9
Žďár nad Metují	94,9	96,4	105,9

Zdroj: Obecní (městské) úřady sledovaných obcí

Celkové množství směsného komunálního odpadu se v obcích s poplatkem za komunální odpad v podobě známek (v tabulce označených kurzívou) v roce 2005 pohybovalo u města Hronov na hodnotě 133 kg/obyv./rok (v roce 2004 bylo množství 131 kg/obyv./rok, došlo tedy k meziročnímu nárůstu o 1,5 %), u obce Velké Poříčí 138 kg/obyv./rok (v roce 2004 bylo množství 131 kg/obyv./rok, došlo k meziročnímu nárůstu, a to o 5,3 %).

U sledovaných obcí s místním poplatkem je vybrané množství směsného komunálního odpadu následující. V Bezděkově nad Metují se vybralo v roce 2005 92 kg/obyv./rok (v roce 2004 množství 138 kg/obyv./rok, došlo k meziročnímu poklesu o 33,3 %). Ve městě Police nad Metují bylo dosažené množství 164 kg/obyv./rok (v roce 2004 bylo 203 kg/obyv./rok, došlo k meziročnímu poklesu o 19,2 %), ve Žďáře nad Metují se vyšplhalo na 190 kg/obyv./rok (o rok dříve dosáhlo 174 kg/obyv./rok, tedy meziroční nárůst, a to o 9,2 %).

Množství směsného komunálního odpadu vykazuje nárůst v obcích s poplatkem za komunální odpad, v obcích s místním poplatkem dochází k poklesu s výjimkou obce Žďár nad Metují.

5.3.2 Množství využitelného tříděného odpadu

Hlavními složkami tříděného odpadu jsou využitelné odpady (plasty, sklo, papír, kovy). Množství této složky komunálního odpadu zachycuje následující tabulka.

tab. 34 Množství využitelných složek (v tunách) v jednotlivých obcích v letech 2003 až 2005

obec	rok		
	2003	2004	2005
Bezděkov nad Metují	13,5	15,1	13,4
<i>Hronov</i>	54,1	79,5	142,0
<i>Velké Poříčí</i>	13,0	16,6	23,6
Police nad Metují	464,1	386,9	308,9
Žďár nad Metují	20,4	19,4	20,7

Zdroj: Obecní (městské) úřady sledovaných obcí

Pozn. U obcí Velké Poříčí a Hronov není v letech 2003 a 2004 započítáno vytříděné množství papíru a kovů, protože údaje nejsou k dispozici. Ze stejného důvodu není u těchto obcí v roce 2005 započítáno vytříděné množství kovů.

Celkové množství využitelných odpadů se v obcích s poplatkem za komunální odpad v podobě známek (v tabulce označených kurzívou) v roce 2005 pohybovalo u města Hronov na hodnotě 22 kg/obyv./rok (v roce 2004 bylo množství 13 kg/obyv./rok, došlo tedy k meziročnímu nárůstu o 69,2 %), u obce Velké Poříčí 10 kg/obyv./rok (v roce 2004 bylo množství 7 kg/obyv./rok, došlo k meziročnímu nárůstu, a to o 42,9 %).

U sledovaných obcí s místním poplatkem je vybrané množství komunálního odpadu následující. V Bezděkově nad Metují se vybralo v roce 2005 27 kg/obyv./rok (v roce 2004 množství 30 kg/obyv./rok, došlo k meziročnímu poklesu o 10 %). Ve městě Police nad Metují bylo dosažené množství 72 kg/obyv./rok (v roce 2004 bylo 90 kg/obyv./rok, došlo k meziročnímu poklesu o 20 %), ve Žďáře nad Metují se vyšplhalo

na 37 kg/obyv./rok (o rok dříve dosáhlo 35 kg/obyv./rok, tedy mírný meziroční nárůst, a to o 5,7 %).

Z přepočítaného množství vytríděných složek na jednoho obyvatele vyplývá, že v obcích s poplatkem za komunální odpad se vybere množstevně méně, ale dochází zde k výraznému meziročnímu nárůstu.

5.3.2.1 Množství vytríděného skla

V následující tabulce je zachyceno množství vytríděného skla a počet nádob rozmístěných pro jeho odkládání na území jednotlivých obcí.

tab. 35 Množství vytríděného skla (v tunách) a počet sběrných nádob v jednotlivých obcích v letech 2004 a 2005

obec	množství (t, rok 2004)	počet nádob (ks)	množství (t, rok 2005)	počet nádob (ks)
Bezděkov nad Metují	3,9	3	4,4	3
<i>Hronov</i>	49,6	27	60,4	27
<i>Velké Poříčí</i>	10,6	8	13,7	8
Police nad Metují	40,5	24	55,6	24
Žďár nad Metují	5,3	5	6,1	5

Zdroj: Obecní (městské) úřady sledovaných obcí

Množství vytríděného skla se v obcích s poplatkem za komunální odpad v podobě známek (v tabulce označených kurzívou) v roce 2005 pohybovalo u města Hronov na hodnotě 9 kg/obyv./rok (v roce 2004 bylo množství 8 kg/obyv./rok, došlo tedy k meziročnímu nárůstu o 12,5 %), na jednu sběrnou nádobu připadá asi 237 obyvatel města. U obce Velké Poříčí se v roce 2005 vybralo 6 kg/obyv./rok (v roce 2004 bylo množství 5 kg/obyv./rok, došlo k meziročnímu nárůstu, a to o 12 %), jedna sběrná nádoba připadá na 290 obyvatel obce.

U sledovaných obcí s místním poplatkem je vybrané množství vytríděného skla následující. V Bezděkově nad Metují se vybralo v roce 2005 9 kg/obyv./rok (v roce 2004 množství 8 kg/obyv./rok, došlo k meziročnímu nárůstu o 12,5 %), jedna sběrná nádoba připadá na 167 obyvatel obce. Ve městě Police nad Metují bylo dosažené množství 13 kg/obyv./rok (v roce 2004 bylo 9 kg/obyv./rok, došlo k meziročnímu nárůstu o 44,4 %),

na jednu sběrnou nádobu připadá 179 obyvatel města a ve Žďáře nad Metují se vytríděné množství vyšplhalo na 11 kg/obyv./rok (o rok dříve dosáhlo 10 kg/obyv./rok, tedy meziroční nárůst o 10 %), jedna sběrná nádoba připadá na 111 obyvatel obce.

Ačkoliv celkové množství vytríděných složek komunálního odpadu se v obcích s místním poplatkem vesměs meziročně snižuje, u tříděného skla tomu tak není, podobná situace je i u plastů. Vliv na pokles množství vytríděných složek mají tedy papír a kovy.

Množství vytríděného skla je v přepočtu na jednoho obyvatele nižší v obcích s poplatkem za komunální odpad, což může souviset i s nižší hustotou sběrných nádob na tuto surovinu. Přesto ve všech obcích dochází k meziročnímu nárůstu množství vytríděného skla.

Obdobná situace je i u tříděného plastu.

Dalším množstevně významným druhem komunálního odpadu je **objemný odpad**, který v roce 2005 dosáhl v Hronově a Velkém Poříčí 11 %, respektive 20 % celkového množství vybraného komunálního odpadu.

U obcí s místním poplatkem, v případě Police nad Metují tvořil v roce 2005 8 % a u Žďáru nad Metují 14,5 % z celkového množství vyprodukovaného komunálního odpadu. Obec Bezděkov nad Metují o množství objemného odpadu nevede záznamy.

Dále se eviduje **odpad nebezpečný**, který se v roce 2005 na celkově vyprodukovaném množství komunálního odpadu podílel u obcí s poplatkem za komunální odpad na hodnotách od 0,5 % do 1,6 %.

Obce s místním poplatkem evidují jeho množství v rozmezí 1% až 3,4 % z celkového množství.

Pro města má význam i **odpad z komunálních služeb** (např. odpad odvezený ze hřbitova, z odpadkových košů, z ulic), ten se např. v Polici nad Metují podílí na celkovém komunálním odpadu ze 7,5 %.

6 ZÁVĚR

Zákonný podklad pro úhradu poplatků za tuhý komunální odpad občany se poprvé objevil v zákoně č. 125/1997 Sb. První formou úhrady se stala úhrada na základě smlouvy, později přibyl poplatek za komunální odpad a nakonec místní poplatek. V současné době si obce mohou zvolit mezi těmito třemi systémy výběru poplatků za tuhý komunální odpad ten, který jim nejvíce vyhovuje.

Podle údajů z roku 2003 se téměř 80 % obcí rozhodlo pro **místní poplatek**. Důvodů je určitě mnoho, ale hlavním je jednoznačné definování poplatníka a tedy žádná případná nutnost dokazování, zda a v jakém množství poplatník (fyzická osoba) produkuje komunální odpad. Další výhodou potvrzenou pracovníky sledovaných obcí je přehlednost a jednoduchost systému. Narození, nabytí trvalého pobytu či vlastnického práva k rekreační stavbě na území dané obce je zaevidováno a je tak k dispozici i pro potřeby platby poplatků za tuhý komunální odpad. Je tak možno dosti přesně vyčíslit částku, která bude z poplatků získána do odpadového hospodářství obce. A vzhledem k tomu, že ve sledovaných obcích platby obyvatel představují zhruba 90 % příjmů odpadového hospodářství, je přesnost částky důležitá i pro stanovení celkových příjmů v této oblasti.

Významným argumentem pro místní poplatek by také mohl být zjištěný poznatek, že sledované obce s místním poplatkem mnohem lépe svými příjmy kryjí své výdaje v odpadovém hospodářství. Příjmy je kryto 80 až 98 % výdajů, zatímco obce s poplatkem za komunální odpad kryly výdaje příjmy maximálně ze 65 %. Analýza ukázala, že hlavní příčina uvedených čísel spočívá v tom, že poplatky od občanů ve sledovaných obcích s komunálním poplatkem jsou po přepočítání na jednoho obyvatele zhruba o sto korun nižší než v obcích s místním poplatkem. To, že jsou příjmy z plateb od obyvatel o tolik nižší souvisí i s počtem neplatičů. Zatímco v obcích s místním poplatkem je zanedbatelné procento neplatičů (zhruba 2 %), ve městě Hronov (zástupce obce s poplatkem za komunální odpad) se pohybuje kolem 15ti procent. Představitelům obcí s komunálním poplatkem by mohlo pomoci doporučení, aby začaly prodej známek na odpad podrobně evidovat a domácnosti, které neuskuteční žádnou koupi známky, začali kontrolovat a případně i sankcionovat.

To, že obce s komunálním poplatkem musí výrazně dotovat celý systém, není pro představitele těchto obcí argumentem k přechodu na jiný. „Svůj“ systém odůvodňují zejména spokojeností občanů a určitým návykem na něj a také tím, že pro vícečlennou

rodinu by například úhrada místním poplatkem byla dražším způsobem. S posledně uvedeným tvrzením je možno polemizovat, protože vícečlenným rodinám je možné v systému místního poplatku poskytnout určitá osvobození a úlevy. Například v Polici nad Metují toto řeší tak, že třetí a každé další nezletilé dítě v rodině (nejsou-li ani první dvě starší 18ti let) je osvobozené od úhrady poplatku za komunální odpad.

Maximální výše místního poplatku je stanovena na 500 Kč/obyvatele a rok, což při současných cenových relacích je částka zanedbatelná (například pro čtyřčlennou rodinu představuje 5,48 Kč na den) a jistě je zde prostor pro její navýšení.

Otázkou zůstává, zda místní poplatek vede ke lhostejnosti třídít odpad. Názor „ne“ podporují i data zjištěná ve sledovaných obcích. Množství tříděného odpadu se v obcích s místním poplatkem pohybuje v přepočítaných hodnotách na kg/osobu a rok na vyšších hodnotách než u obcí s poplatkem za komunální odpad. V obcích s místním poplatkem sice dochází k poklesu celkového množství tříděného odpadu, ale na to mají vliv komodity papír a kovy. Množství vytříděného skla a plastů je totiž v obcích s místním poplatkem vyšší, což může souviset i s vyšší hustotou sběrných nádob.

To, že místní poplatek nevede ke třídění odpadu, vyvrací i jeho konstrukce. Druhá složka místního poplatku odráží skutečné náklady obce na sběr a svoz směsného komunálního odpadu v předchozím roce. A zde je prostor pro představitele obcí, aby občanům vysvětlili, že snížení množství směsného komunálního odpadu může v konečném důsledku vést ke snížení celkové sazby místního poplatku, aby více apelovali na třídění odpadu a kompostování, aby více zviditelnili práci se systémem Eko-kom a výhody plynoucí pro občany z využívání tohoto systému.

Je zřejmé, že největší a nejpohodlnější snížení produkce směsného komunálního odpadu se dá dosáhnout využíváním černých skládek, ale od toho by měly odradit například informační šoty ve veřejnoprávní televizi o nakládání s odpadem, informační kampaně vedené na stránkách obecních či městských zpravodajů doručovaných do každé domácnosti, ale třeba také školní vzdělávací programy. Dá se tedy říci, že k třídění odpadů vede zejména stálá a srozumitelná osvětová kampaň, ve které se bude občanům vysvětlovat, že třídění je potřebné pro snížení drancování prvotních surovin a energetických zdrojů, a že pouhé skládkování odpadů není řešením. Výhodnější než skládkování je totiž i spalování směsného komunálního odpadu s energetickým využitím.

[20]

Místní poplatek má kromě výše zmíněných výhod samozřejmě i své nedostatky, například kritérium trvalého pobytu je jen kritériem formálním, které nemusí odrážet skutečný stav a také tato forma poplatku vykazuje vyšší výdaje vynaložené na jeho správu.

Poplatek za komunální odpad využívalo v roce 2003 přes dvacet procent obcí. Tento systém výběru poplatků má několik variant, například platbu na obyvatele, platbu za nádobu, platbu za množství či platbu za známku.

Výhodou tohoto systému je možnost odrážet mnohem více skutečný stav produkce komunálního odpadu fyzickými osobami na území obce. Tato výhoda však skrývá i určitou nepříjemnost spočívající v tom, že se obec může dostat do situace, kdy bude muset osobám dokazovat, že komunální odpad skutečně produkují a v jakém množství.

Provedená analýza ukázala, že celkové náklady obcí uplatňujících poplatky za komunální odpad v odpadovém hospodářství jsou sice nižší než u obcí s místním poplatkem, nižší jsou však i jejich celkové příjmy. Největší rozdíl byl zjištěn u nákladů za směsný komunální odpad (v průměru 40 Kč/obyv./rok) a dále u nákladů na tříděný sběr (v průměru 10 Kč/obyv./rok). Uvedené hodnoty potvrzují, že v obcích se systémem místního poplatku nedochází k poklesu vytríděných složek, neboť vyšší náklady znamenají např. častější výsyp kontejnerů a tedy větší množství vytríděných komodit. Poměrně velký rozdíl nákladů za směsný komunální odpad lze vysvětlit tím, že v obcích s místním poplatkem jsou všichni občané zpoplatněni, všem je zajištěna stejná služba a není tak důvod k odkládání odpadů nelegálním způsobem.

Třetí možností výběru poplatků za tuhý komunální odpad je **smluvní forma úhrady**. Tu v roce 2003 užívalo jen 0,3 % obcí. V současnosti to bude určitě méně, protože tato možnost vyžaduje součinnost druhé smluvní strany, tedy fyzických osob produkujících komunální odpad. Na druhou stranu tato forma věrně zobrazuje skutečný stav věcí a není náročná z hlediska vybírání smluvní úhrady. Právě pro malé využívání tohoto systému se nepodařilo mezi sledované obce zařadit obec se smluvní formou úhrady za tuhý komunální odpad.

Tato práce se zabývala i komunálními poplatky v odpadovém hospodářství v jiných státech. Po všechny státy je společné, že neustále hledají optimální systémy úhrady za nakládání s tuhým komunálním odpadem. U našich západních sousedů stále větší význam získávají náročnější systémy, například systém zohledňující hmotnost směsného komunálního odpadu či systém měření objemu odpadu ve sběrné nádobě ultrazvukem.

Určitě i u nás se budou hledat lepší systémy poplatků za tuhý komunální odpad a to s využitím zkušeností zemí, ve kterých se problematice odpadů věnují déle a intenzivněji než my.

Jednou z možností by mohlo být zavedení dvousložkového poplatku za tuhý komunální odpad, kde první složka by byla paušální a sloužila by ke krytí fixních nákladů komunálních systémů (např. na nákup sběrných nádob či na pořízení a provoz kapacit na využívání a odstraňování odpadu). Druhá část poplatku by zohlednila skutečně produkované množství komunálního odpadu. Proto by stála za úvahu i změna v systému sběru a třídění odpadu. Odpady od občanů by byly odebírány přímo od bytů (dveří domů).

Ze současných systémů uplatňovaných u nás je podle provedené analýzy pro obce **nejefektivnější** systém **místního poplatku**. Je dobrým řešením jak z hlediska evidenčního, tak ekonomického i environmentálního. Je však nutno poznamenat, že i ostatní formy úhrad mají své přednosti a je tak na zvážení každé obce, co je pro ni samou nejlepší.

SEZNAM LITERATURY

1. AMUNDSEN, A. *Omezování vzniku odpadů – čistší produkce*. 1. vyd. Praha: ENZO, 1995, 163 s. ISBN 80-901732-2-5.
2. BRŮHA, J. aj. *Ekonomické modely hodnocení komplexních nákladů v odpadovém hospodářství*. Praha: IREAS, 2004 [cit. 2006 – 04 – 04]. Dostupné z WWW:<<http://ireas.cz>>.
3. *Český ekologický ústav: Odpady*. Praha: ČEÚ, 2003 [cit. 2003 – 04 – 10]. Dostupné z WWW:<<http://ceu.cz>>.
4. *Český statistický úřad: Produkce, využití a odstranění odpadů v roce 2004*. Praha: ČSÚ, 2005 [cit. 2005 – 07 - 28]. Dostupné z WWW:<<http://www.czso.cz>>.
5. DUBANSKÁ, V., CHÝLKOVÁ, M. K zákonu č. 185/2001 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů. In *Veřejná správa*, 2006, roč. XVII, č. 10, s. I-XII. ISSN 1213-6581.
6. *Ekocentrum Brno: Ekologické značení výrobků*. Brno: Ekocentrum, 2006 [cit. 2006 – 05 - 22]. Dostupné z WWW:<<http://www.ecb.cz/icentrum/faq.htm>>.
7. GEUSS, E. Ekonom v říši komunálních odpadů. In *Odpady*, 2002, roč. XII, č. 3, s. 9,10. ISSN 1210-4922.
8. GROLMUS, L. Zpětný odběr obalů je na evropské úrovni. In *Odpady*, 2006, roč. XVI, č. 2, s. 9. ISSN 1210-4922.
9. HÁJEK, M. Prioritou obcí je nakládání s odpady. In *Odpady*, 2001, roč. XI, č. 12, s. 14, 15. ISSN 1210-4922.
10. KASAL, J. Komunální odpad v pojetí nového zákona. In *Moderní obec*, 2001, roč. VII, č. 7, s. 34, 35. ISSN 1211-0507.
11. KOLEKTIV AUTORŮ. Ekonomické pobídky. In *Odpady*, 2004, roč. XIV, č. 9, s. 20. ISSN 1210-4922.
12. KOLEKTIV AUTORŮ. Přehled platných předpisů ODPADY. In *Odpadové fórum*, 2005, roč. XV, č. 7-8, s. 12. ISSN 1212-7779.
13. KOLEKTIV AUTORŮ. *Statistická ročenka životního prostředí České republiky 2003*. 1. vyd. Praha: MŽP, 2003, 553 s. ISBN 80-7212-270-3.
14. KŘENEK, L., HAVRÁNKOVÁ, V. Státní politika životního prostředí a odpadové hospodářství 1995 – 2004. In *Odpadové fórum*, 2005, roč. XV, č. 3, s. 26-28. ISSN 1212-7779.

15. KUDELOVÁ, K., JODLOVSKÁ, J., ŠARAPATKA, B. *Odpady*. 1. vyd. Olomouc: UP Olomouc, 1999, 186 s. ISBN 80-244-0046-4.
16. Materiály poskytnuté Obecním úřadem v Bezděkově nad Metují, Městským úřadem v Hronově, Obecním úřadem v Polici nad Metují, Obecním úřadem ve Velkém Poříčí, Obecním úřadem ve Žďáře nad Metují.
17. MENZELOVÁ, K. Omezování vzniku komunálních odpadů. In *Odpady*, 2004, roč. XIV, č. 9, s. 20. ISSN 1210-4922.
18. Obecně závazné vyhlášky Police nad Metují, Velkého Poříčí a Žďáru nad Metují týkající se dané problematiky.
19. PRAŽÁKOVÁ, A., BUŘTOVÁ, H. Produkce odpadů v roce 2003. In *Odpadové fórum*, 2005, roč. XV, č. 7-8, s. 21-24. ISSN 1212-7779.
20. SZENDIUCH, I. Eco-design – nová strategie návrhu. *Sdělovací technika* [online]. 2005,[cit.2005–09-18].
Dostupné z WWW: <<http://www.stech.cz/articles.asp?ida=674&idk=168>>.
21. SLAVÍK, J. Porovnání úlohy komunálních poplatků v odpadovém hospodářství v České republice a Německu. In *Odpady*, 2006, roč. XVI, č. 1, s. 25, 26. ISSN 1210-4922.
22. ŠALDA, J. Třídění – věc etická, nikoliv ekonomická. In *Odpady*, 2002, roč. XII, č. 7-8, s. 18. ISSN 1210-4922.
23. ŠŤASTNÁ, J. Prosazování evropských standardů bude něco stát, ale dopad bude pozitivní. In *Odpady*, 2004, roč. XIV, č. 5, s. 5, 6. ISSN 1210-4922.
24. TÓLGYESSY, J., PIATRIK, M. *Odpad – surovina budoucnosti*. 1. vyd. Bratislava: Obzor, 1984, 711 s.
25. TROUTNAR, J. Kolik odpadů jsme vyprodukovali v loňském roce. In *Polický měsíčník*, 2004, č. 3, s. 5.
26. TROUTNAR, J. Kolik odpadů jsme vyprodukovali v roce 2004. In *Polický měsíčník*, 2005, č. 3, s. 3.
27. TROUTNAR, J. Kolik odpadů jsme vyprodukovali v roce 2005. In *Polický měsíčník*, 2006, č. 3, s. 1.
28. *Univerzita Hradec Králové: Ekologie a environmentalistika - terminologie*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, 2005 [cit. 2006 –05 –22]. Dostupné z WWW:<<http://www.ekologie.uhk.cz>>.

29. VEDRAL, J. Platby za komunální odpad. In *Odpadové fórum*, 2002, roč. XII, č. 11, s. 28-30. ISSN 1212-7779.
30. VLČKOVÁ, J., SLAVÍK, J. Postavení odpadového hospodářství v systému národního hospodářství. In *Odpady*, 2005, roč. XV, č. 4, s. 22, 23. ISSN 1210-4922.
31. VRBOVÁ, M. Ekonomika odpadového hospodářství obcí. In *Odpady*, 2004, roč. XIV, č. 9, s. 21-23. ISSN 1210-4922.
32. VRBOVÁ, M. Ekonomika systémů hospodaření s odpady v obcích. In *Odpadové fórum*, 2004, roč. XIV, č. 6, s. 20, 21. ISSN 1212-7779.
33. VRBOVÁ, M. Obaly, obalové odpady a obce. In *Odpady*, 2002, roč. XII, č. 7-8, s. 15, 16. ISSN 1210-4922.
34. WEINER, R. F., MATTHEWS, R. *Environmental Engineering*. 4. vyd. Butterworth-Heinemann, Elsevier Science, USA, © 2003. ISBN 0750672943.
35. Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů (zákon o odpadech).

PŘÍLOHY

Vyhláška č. 2/2005

o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů

Zastupitelstvo města Police nad Metují vydává dne 15. prosince 2005, dle §14 zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších změn a dodatků a v souladu s §10d a §84 odst.2, písm.i) zákona č.128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) tuto obecně závaznou vyhlášku:

Článek 1

Předmět poplatku a působnost vyhlášky

1. Předmětem poplatku je provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů na území města Police nad Metují, t.j. v katastrálních územích Hlavňov, Hony, Pěkov, Police nad Metují, Radešov nad Metují a Velká Ledhuje (dále jen území města).
2. Tato vyhláška stanoví poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů (dále jen poplatek).

Článek 2

Poplatník

1. Poplatníkem¹⁰ je:
 - a) fyzická osoba, která má trvalý pobyt na území města,
 - b) fyzická osoba, která má na území města ve vlastnictví stavbu určenou nebo sloužící k individuální rekreaci, ve které není hlášena k trvalému pobytu žádná fyzická osoba (dále jen rekreační stavba).
2. Za domácnost může být poplatek odváděn společným zástupcem, za rodinný dům nebo bytový dům vlastníkem nebo správcem (dále jen společný zástupce). Odvádí-li poplatek společný zástupce, pak je povinen správcí poplatku oznámit jména, příjmení a rodná čísla poplatníků, za které poplatek odvádí.
3. Má-li k rekreační stavbě vlastnické právo více osob, jsou povinny platit poplatek společně a nerozdílně, a to ve výši odpovídající poplatku za jednoho poplatníka.
4. Za fyzickou osobu, která není způsobilá k právním úkonům a je poplatníkem podle této vyhlášky, plní všechny povinnosti zákonní zástupci (např. u nezletilých dětí jejich rodiče).

¹⁰ § 6 odst. 2 písm. b) zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků v plném znění a § 10b odst. 1 zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích v plném znění

Článek 3 Správce poplatku

1. Správu poplatku vykonává Městský úřad v Polici nad Metují (dále jen správce poplatku).
2. Správce poplatku je oprávněn činit opatření, potřebná ke správnému a úplnému zjištění, stanovení a splnění poplatkových povinností, zejména právo vyhledávat poplatníky, vybírat a vymáhat poplatky a kontrolovat plnění poplatkových povinností.

Článek 4 Vznik a zánik poplatkové povinnosti

1. Poplatníkům, kteří mají k 1.lednu příslušného kalendářního roku trvalý pobyt nebo mají ve vlastnictví rekreační stavbu na území města, vzniká od 1. ledna příslušného kalendářního roku poplatková povinnost. V případě změny trvalého pobytu nebo změny vlastnictví rekreační stavby v průběhu kalendářního roku, se poplatek uhradí v poměrné výši, která odpovídá počtu kalendářních měsíců pobytu nebo vlastnictví rekreační stavby v příslušném kalendářním roce. Dojde-li ke změně v průběhu kalendářního měsíce, je pro stanovení počtu měsíců rozhodný stav na konci tohoto měsíce.
2. Poplatková povinnost zaniká úmrtím, ztrátou pobytu nebo vlastnického práva k rekreační stavbě na území města. V případě změny místa trvalého pobytu nebo změny vlastnictví rekreační stavby v průběhu kalendářního roku, se poplatek hradí v poměrné výši, která odpovídá počtu kalendářních měsíců pobytu nebo vlastnictví stavby v příslušném kalendářním roce. Dojde-li ke změně v průběhu kalendářního měsíce, je pro stanovení počtu měsíců rozhodný stav na konci tohoto měsíce. Případný přeplatek vzniklý úhradou poplatku předem je správce poplatku povinen vrátit poplatníkovi (popř. pozůstalým), požádají-li o jeho vrácení, činí-li přeplatek více než 50,- Kč a poplatník nemá současně nedoplatek na jiném poplatku u téhož správce.

Článek 5 Oznamovací povinnost ke vzniku, změně a zániku poplatkové povinnosti

1. Poplatník má oznamovací povinnost¹¹. V rámci této oznamovací povinnosti je poplatník povinen oznámit správci poplatku osobně nebo prostřednictvím společného zástupce veškeré pravdivé údaje a skutečnosti požadované správcem poplatku v souvislosti s tímto poplatkem (zejména příjmení, jméno, adresu trvalého bydliště a rodné číslo) a rozhodné pro vznik, změnu nebo zánik poplatkové povinnosti, pro vznik nebo zánik nároku na osvobození nebo úlevy poplatkové povinnosti nebo jakékoliv skutečnosti, související s poplatkovou povinností.
2. Oznamovací povinnost musí být splněna do 30-ti dnů ode dne vzniku, změny nebo zániku poplatkové povinnosti.

¹¹ § 33 odst. 6 a 15 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků v plném znění

Článek 6 Sazba poplatku

Sazbu poplatku tvoří:

- a) částka za fyzickou osobu uvedenou v čl.2 odst.1 této vyhlášky, ve výši 160,- Kč na jednoho poplatníka za jeden kalendářní rok,
- b) částka stanovená jako podíl skutečných nákladů města za sběr a svoz netříděného komunálního odpadu v roce 2005 na jednoho poplatníka za jeden kalendářní rok ve výši 250,- Kč.

Rozúčtování nákladů na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu:

a) skutečné náklady účtované svozovou společností v roce 2005	
1.261.525,- Kč	
b) počet fyzických osob s trvalým pobytem v obci	4 316
c) počet fyzických osob, které mají v obci ve vlastnictví stavbu sloužící
či určenou k individuální rekreaci	155

Výpočet částky b): 1.261.525,- Kč (náklady) / 4.471 (osoby) = 282,- Kč

Celková sazba poplatku na jednoho poplatníka činí 410,- Kč za jeden kalendářní rok.

Článek 7 Splatnost poplatku a způsob platby

1. Poplatník je povinen uhradit poplatek osobně nebo prostřednictvím společného zástupce, a to:
 - a) jednorázově do 31.března příslušného kalendářního roku ve výši celkové roční sazby poplatku,
 - b) nebo ve dvou pololetních splátkách, každá ve výši jedné poloviny z celkové roční sazby poplatku, a to 1.splátku do 31.března a 2.splátku do 31.srpna příslušného kalendářního roku.
2. Poplatek je možné uhradit v hotovosti v sídle správce poplatku nebo převodem na účet správce poplatku. Při bezhotovostní úhradě bude poplatek poukázán na účet č.6015-0004522551/0100, variabilní symbol bude rodné číslo poplatníka nebo společného plátce, konstantní symbol 308.
3. Vznikne-li poplatková povinnost u poplatníka po lhůtě splatnosti, uvedené v odst.1 tohoto článku, je poplatek splatný do 30-ti dnů po vzniku poplatkové povinnosti.

Článek 8 Osvobození a úlevy

1. Od poplatku jsou osvobozeni:
 - obyvatelé Domova důchodců Police nad Metují (popř. občané umístění v jiných domovech důchodců, mající trvalý pobyt na území města), kteří hradí náklady na shromažďování, sběr, přepravu, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů v rámci úhrady služeb poskytovaných těmito zařízeními
 - každé třetí a další nezletilé dítě v rodině (přičemž ani první dvě nesmí být starší 18-ti let)

- poplatníci ve výkonu trestu odnětí svobody (nárok lze uplatnit na základě dokladu nebo čestného prohlášení o délce trestu)
 - děti umístěné v dětském domově z rozhodnutí soudu (nárok lze uplatnit na základě rozsudku)
 - děti umístěné v nápravných zařízeních pro mládež (nárok lze uplatnit na základě dokladu nebo čestného prohlášení o délce pobytu)
 - poplatníci pobývající dlouhodobě v zahraničí (nárok lze uplatnit na základě dokladu nebo čestného prohlášení o délce pobytu)
 - poplatníci, kteří dlouhodobě žijí mimo území města Police nad Metují a prokáží, že poplatek za svoz a likvidaci komunálního odpadu uhradili v jiné obci
 - poplatníci, kteří mají trvalý pobyt na adrese Městského úřadu Police nad Metují
 - poplatníci, kteří mají na území města ve vlastnictví rekreační stavbu využívanou výhradně pro svoji potřebu a zároveň mají trvalý pobyt ve městě (s výjimkou spoluvlastnictví stavby s osobou, která trvalý pobyt ve městě nemá).
2. Úleva ve výši 60% z celkové roční sazby, bude poskytnuta poplatníkům:
- kteří studují a jsou přechodně ubytováni mimo území města, na základě předloženého potvrzení (nárok lze uplatnit na základě potvrzení školy, ubytovacího zařízení).
3. Úleva z celkové roční sazby bude poskytnuta poplatníkům, a to zpětně při následující úhradě poplatku:
- kteří prokáží, že se po nepřetržitou dobu v trvání minimálně tří měsíců daného kalendářního roku zdržovali mimo území města na území ČR a v této době hradili poplatek v místě, kde se zdržovali (nárok lze uplatnit na základě dokladu o úhradě poplatku)
 - kteří prokáží, že se po nepřetržitou dobu v trvání minimálně tří měsíců daného kalendářního roku zdržovali mimo území ČR (nárok lze uplatnit na základě dokladu prokazujícího tuto skutečnost).
- Tato úleva bude stanovena správcem poplatku poměrnou částí z celkové roční sazby.
4. Úleva z celkové roční sazby ve výši 50 % bude poskytnuta poplatníkům s trvalým pobytem na samotách v oblasti „Pěkovské končiny“ a „Obšár“ v k.ú. Pěkov.

Článek 9 Společná a závěrečná ustanovení

1. Tomu, kdo nesplní ve stanovené lhůtě, uvedené v čl.5 odst.2 této vyhlášky svou oznamovací povinnost, může obec uložit pokutu dle platných právních předpisů.¹²
2. Nebude-li poplatek zaplacen včas, tedy ve lhůtě stanovené v čl.7 této vyhlášky nebo ve správné výši, tedy ve výši stanovené v čl.6 popřípadě v čl.8 této vyhlášky, vyměří správce poplatku poplatek platebním výměrem a může včas nezaplacený poplatek zvýšit až na trojnásobek. Vyměřené poplatky se zaokrouhlí na celé koruny nahoru.
3. Pokud poplatník nesplní svoji poplatkovou povinnost, určenou touto obecně závaznou vyhláškou obce, lze dlužné poplatky vyměřit do tří let od konce kalendářního roku, ve kterém poplatková povinnost vznikla.

¹² § 37 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků v plném znění a § 46 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

PŘÍLOHA B

Obec Velké Poříčí **obecně závazná vyhláška obce Velké Poříčí č. 6/2006**

o stanovení systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, poplatku, využívání a odstraňování komunálních odpadů na území obce Velké Poříčí

Oddíl 1 Obecná ustanovení

Čl. I Předmět a působnost vyhlášky

Tato vyhláška stanoví:

- 1) Systém shromažďování, sběru, přepravy, třídění, poplatku, využívání a odstraňování komunálních odpadů vznikajících na území obce Velké Poříčí
- 2) Tato vyhláška se vztahuje na všechny fyzické osoby na území obce, při jejichž činnosti vznikají odpady¹⁾, a na které se nevztahují povinnosti původce odpadu²⁾.

Oddíl 2 Komunální odpad

Čl. II Místa určená pro odkládání odpadu

- 1) Místa určená pro odkládání využitelných složek odpadu:
 - a) sběrné nádoby pro separovaný sběr, označené a rozmístěné na území obce Velké Poříčí
 - Sklo zelený kontejnér
 - Plasty žlutý kontejnér
 - Papír zelený kontejnér

Stanoviště sběrných nádob

	Sklo	Plasty	Papír
Náměstí	1	3	1
U restaurace Sokolovna	1	1	
Parkoviště u Hanuše	1	1	1
Sídlíště u Rubeny	1	1	1
Sídlíště na Škvárovně	1	1	1
Náchodská ul. – Růžek	1	1	
Poříčská ul. – prodejna u Kotyzů	1	2	
Žďárecká ul. u Atasu	1	1	1

¹⁾ §3, odst. 1, zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech

²⁾ §16, odst. 1, zákona č. 485/2001 Sb., o odpadech

- 2) Místa určená k odkládání nebezpečného odpadu
 - a) sběrné vozidlo oprávněné osoby na určeném místě mobilního svozu minimálně 2x ročně. Den, hodina a místo sběru bude zveřejněno na úřední desce a letákem doručeným do domácností.
- 3) Místa určená k odkládání směsného odpadu
 - a) sběrné nádoby pro směsný odpad – u jednotlivých domů na vhodném, bezpečném místě.
- 4) Místa určená k odkládání objemného odpadu a odpadů ze zahrad
 - a) stanoviště velkoobjemových kontejnerů umístěných za hasičskou zbrojnicí podle určených dnů a hodin k předání odpadů. Vyvěšeno na úřední desce.

Čl. III Stanoviště sběrných nádob

Sběrné nádoby se umísťují na stanovištích pro ně vyhrazených tak, aby nezpůsobovaly hygienické nebo estetické závady, byly dobře přístupné při jejich naplňování, vyprazdňování a odvozu.

Čl. IV Poplatek za komunální odpad

Dle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, jak vyplývá z pozdějších změn, dle § 17a, je poplatníkem každá fyzická osoba, při jejíž činnosti vzniká komunální odpad. Plátcem poplatku je vlastník nemovitostí, kde vzniká komunální odpad. Jde-li o budovu, ve které vzniklo společenství vlastníků jednotek podle zvláštního zákona, je plátcem toto společenství.

Roční poplatek za svoz a uložení komunálního odpadu činí:

Za jednu popelnici 110 l	52 svozů za rok týdenní	1 900,- Kč
	42 svozů za rok kombinovaný	1 600,- Kč
	26 svozů 14-ti denní	1 035,- Kč
	13 svozů 1x za měsíc	540,- Kč
Jednorázový svoz		56,- Kč
Kontejner 1 100 l	52 svozů za rok týdenní	10 830,- Kč

Poplatek za svoz a uložení tuhého komunálního odpadu je splatný vždy do 31. ledna běžného roku. Pro rok 2006 za kontejnery 1 100 l je poplatek splatný do 31. 5. 2006.

Čl. V Sankce

- 1) Porušení povinností stanovených touto vyhláškou bude posuzováno podle obecně závazných právních předpisů.³⁾

³⁾ Zákon o přestupcích č. 200/1990 Sb.

2) Kontrolu a dozor nad dodržováním této obecně závazné vyhlášky vykonávají pověřeni pracovníci Obecního úřadu ve Velkém Poříčí.

Čl. VI
Zrušovací ustanovení

Zrušuje se vyhláška č. 17 se všemi dodatky – o nakládání s komunálním odpadem a se stavebním odpadem ze dne 1. listopadu 1999.

ČL. VII
Účinnost

Tato vyhláška byla: Schválena zastupitelstvem obce dne: 8. března 2006
Zveřejněna na úřední desce dne: 9. března 2006

Nabývá účinnosti:
23. března 2006

Ing. Josef Král
starosta obce

Jitka Polická
místostarosta

Hlášení o produkci a nakládání s odpady

za rok.

Evidenční číslo
(Vyplní okresní úřad)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

List č.
Počet listů

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PŘÍLOHA C

Původce nebo oprávněná osoba										Samostatná provozovna																			
IČ:										Číslo provozovny:																			
Původce nebo oprávněná osoba (název):										Název provozovny:																			
Ulice:										Ulice:																			
Místo:										Místo:																			
PSČ:										PSČ:																			
Kód okresu(CZ-NUTS 4):										Kód okresu(CZ-NUTS 4):																			
ICZÚJ:										ICZÚJ:																			
OKEČ:										Hlášení vyplnil:																			
Celkový počet provozoven původce nebo oprávněné osoby										Telefon:										FAX:									
Datum vyhotovení dokladu:																				Provozovna je zapojena do systému sběru komunálního odpadu obce									
Razítko a podpis:																				ano					ne				
Poznámka:																													

ÚDAJE PRO KNIHOVNICKOU DATABÁZI

Název práce	Problematika volby vhodného systému výběru poplatků za odvoz tuhého komunálního odpadu
Autor práce	Bc. Romana Pichová
Obor	Ekonomika veřejného sektoru
Rok obhajoby	2006
Vedoucí práce	Ing. Robert Baťa
Anotace	Práce je zaměřena na odpadové hospodářství České republiky s důrazem na tuhý komunální odpad a poplatky za jeho odvoz. Praktická část se zabývá systémy výběru poplatků za odvoz tuhého komunálního odpadu ve vybraných obcích a zhodnocením těchto systémů.
Klíčová slova	odpadové hospodářství, odpad, komunální odpad, tuhý komunální odpad, poplatek, místní poplatek, poplatek za komunální odpad